БУХЫ ОРОНУУДАЙ ПРОЛЕТАРИНАР, НЭГЭДЭГТЫ!

Буряад-Монголой ҮНЭН

КПСС-эй Буряад-Монголой обкомой, БМАССР-эй Верховно Соведэй, КПСС-эй Улан-Удын горкомой орган.

№ 59 (8585) | 1958 оной мартын 11, вторник | Сэн 20 мүнгэн

МҮНӨӨДЭРЭЙ НОМЕРТО:

Һайрам ехээр тогтооё

...анай республикын эрхэ байдал... дүрбэн сагта газарай ...эндэ шииг нойто бариха гээшэ ...р баян ургаса туйлаха шухала ...нүхэсэлнүүдэй нэгэнииинь боло... Энээниие һайса ойлгоһон хүтэл...лэгшэд, мэргэжэлтэд хабартаа ..., сабшалан дээрээ һайрамай ...тогтоохо хүдэлмэридэ онсо ан...ал табидаг, тэрээндэ эртээнһээ ...эжэ, саг соонь үнгэргэдэг юм.

...үлэй жэлнүүдтэ энэ хүдэлмэ... Бичурын аймагай колхозууд, ...хи совхоз эмхитэйгээр ябуул... Нёдондо Бичура тосхоной «За...а мира» колхоз зуу гаран гектар ...алангай, зуугаад гектар сабша...ай газар дээрэ һайрамай уһа ...тоо һэн. Мүн Ново-Сретенкэ ...ной Сталинай нэрэмжэтэ кол... 300 гаран гектар газарые һайра...уһаар уһалжа, нилээд һайн ур...абаа. Бүхы дээрээ үнгэрһэн ...дэ бичурынхид хоёр мянгаад ...ар таряалан, сабшалангаа энэ ...ар уһалаа. Энэшье жэлдэ эндэ... үндэр баян ургаса туйлаха со...листическэ уялга абаад, энэ хү...эрые бүри эмхитэйгээр ябуул... түлөө бэлдэжэ байнхай.

Һайрамай уһа тогтоохо талаар ...аршэбэрэй аймагай «Комму...м», Сталинай нэрэмжэтэ, Ивол... аймагай Лазогой, Ленинэй нэ...жэтэ колхозууд нилээд дүй дүр...тэй болоһон байна.

...нгэбэшье, хабартаа хада май... саһанай хайлажа, һужааг жал...руу харьялжа байхада һанаа ...рхан һуудаг хүтэлбэрилэгшэд, ...гэжэлтэд али олон үзэгдэдэг. ...райн аймагай «Улаан Эрхи...», Ленинэй, Дмитровой нэрэм...э колхозууд энэ аргаар хэды ехэ ...май уһалжа шадаха байһан аад, ...ьшье хэнгүй, миин һууһаар.

...акаменай, Түнхэнэй, Курумка... аймагай хада уулануудһаа хэ... ехэ уһан хэндэшье хэрэглэгдэн... урдажа арилна гээшэб! Хэрбээ ...хэрэгтэ анхарал табяа һаа, хаа ...нагүй, аймаг бүхэндэ, колхоз, ...хоз бүриндэ уһалжа боломоор ...шалангай, таряалангай, бэлшээ... газар олдохо ха юм.

...лангаяа мүнөө жэл урда урдын...аа саһан ехэ, саг дулаан, тиимэ... үдэр һүнигүй уһан ехээр урда..., урдажашье эхилээ гээшэ. Энэ ...шииг нойтые алдангүй, эзэн ...р барижа абаха шухала.

...айшан гээд, ямар аргаар һайра... уһа ехээр тогтоожо болохоб? ...н түрүүн саһанай хайлажа, бу..., горхонуудай гэдэжэ эхилхэтэй ...у, хобоо хотогорыень хаажа, ...ьень таллуулхые оролдохо хэрэг.... Хаалта боолто хэхэдээ модо ...уу, аргал шэбхэ хэрэглэжэ бо...хо. Зарим газартань томо хаал...нуудые (даамбануудые) бариха ...эг гарадаг.

...уһаяа таллуулжа абаһан бэеэрээ ...йла хажуу газарай таряалангай ...һые тракторaар гү, али морёор хүндэлэн тээшэнь этэржэ үгэхэдэ зохид. тиихэдэ шииг нойтонь газартаа жэгдээр шэнгэдэг, хүрьһые муудуулдаггүй байха юм. Сабшалан дээрэ саһа, мүльһэнэй уһые тогтоожо абахын түлөө хотогор, һужааг газараар аргал шэбхэ гүбөөтүүлэн адхажархихада һайн.

Нүгөө талaараа энэ хүдэлмэриие урагшатайгаар, һайн шанартайгаар хэхын түлөө тэндэ хүдэлжэ байһан хүнүүдые урмашуулха, нэмэлтэ түлбэри хараалжа, саг соонь үгэжэ байха хэрэгтэй. Жэшээнь, Бичурын аймагай Калининай нэрэмжэтэ колхоздо гектар газарые жэгдэ һайнаар уһалһан хүнүүдтэ ажалта үдэрһөөнь гадна, арбан түхэриг нэмэжэ түлэдэг. Тиимэһээ эндэ сабшалан, таряалан хүсэдөөр уһалагдана. Мүн Баргажанай аймагай Карл Марксын нэрэмжэтэ колхоздо иимэ нэмэлтэ түлбэриин тогтоогдоһоной һүүлээр газар хараа байса һайнаар уһалагдадаг болоо.

Хабарай сагта хүйтэн уһа шабар соогуур ябажа, хаалта боолто хэдэг хүнүүдтэ резинэ сабхи, мори унаа үгэхэ шухала.

Нүхэд колхознигууд, совхозуудай хүдэлмэрилэгшэд, механизаторнууд! Нэгэшье үдэр саг гээнгүй, һайрамай уһа тогтоохо хүдэлмэридэ олоороо хабаадажа, таряалан, сабшалангай, бэлшээриингээ газарые шадаал һаа ехээр уһалжа абая.

Һайрамай уһа тогтоохынгоо хажуугаар уһалууриин системэнүүдые, хаалта боолтонуудые заһабарилха хэрэгтэ анхарал табиха, эртээнһээ модо шулуу бэлдэхэ хэрэгтэй. Нёдондо уһалууриин һубаг канавануудые, хаалта боолтонуудые саг соонь заһабарилжа шадаагүй дээрэһээ 40 гаран мянган гектар газар бүри уһалагдангүй үлэшоо һэн. Тиихэдэ таряалангай ехэнхи газарынь нэгэ дахин уһалагдаад лэ орхигдошоһон байгаа.

Мүнөө жэл эдэ алдуу, дутуугаа дабтажа болохогүй. Колхозно байгуулалтые хүгжөөхэ, МТС-үүдые хубилгаха тухай партиин ЦК-гэй февральска Пленумэй түүхэтэ тогтоолой гараад байхада, парти, правительствынгаа үндэр баян ургаса абаха тушаа хүдөө ажахын бүхы хүдэлмэрилэгшэдые уряалжа байхада колхоз болон совхозой ажалшад доторойнгоо бүхы хүсые элсүүлжэ, газартаа шииг нойто барихые хэзээ хэзээнэйхиһээ эмхитэйгээр оролдохо ёһотой. Һаяхан боложо үнгэрһэн республикын агрономуудай конференци дээрэ газарай уһалалгые эрид һайжаруулха тухай хэлсэгдэжэ, жэл бүри уһалууриин шэнэ системэнүүдые барижа, ойрын гурбан жэлэй туршада уһалагдадаг газараа 60 мянган гектараар үргэдхэхэ шиидхэбэри абтаа.

Нүхэд агрономууд! 1958 ондо үндэр баян ургаса туйлаха тушаа хэлсэһэн үгэдөө хүрэхын, абаһан шиидхэбэрэсэ бэелүүлхын түлөө үсэд шангаар тэмсэе.

...тибэрсэг дэлхэйе тойрогшо дэлхэй дээрэ эгээл түрүүшын советскэ хэмэл одонуудай хүндэлэлдэ хэгдэхэ обелискын эрхим һайн проект зохёохын түлөө конкурс

...СССР-эй Министрнүүдэй Соведэй ...аалгабаряар Мосгоргүйсэдком, ...арилгын хэрэгүүдые эрхилдэг СССР-эй Министрнүүдэй Соведэй ...үрэнэй Комитет, СССР-эй Куль...урын министерство болон СССР-эй Наукануудай академи дэлхэй дээрэ ...ээл түрүүлэн табигдаһан советскэ ...эмэл одонуудай хүндэлэлдэ бай...уулагдаха обелискын эрхим һайн ...роект зохёохын түлөө конкурс бү...хы Союз дотор соносхобо.

Конкурсдо хабаадаха хүнүүдтэ али болохо туһаламжа үзүүлхыень проектнэ организацинуудай, творческо союзуудай болон научна эмхи зургаануудай хүтэлбэрилэгшэдтэ СССР-эй Министрнүүдэй Совет дурадхаа.

Энэ обелиск Ленинскэ хада дээрэ М. В. Ломоносовой нэрэмжэтэ Москвагай Гүрэнэй университедэй байшангай урда бодхоогдохо.

(ТАСС).

Колхозно байгуулалтые саашадань хүгжөөхэ, машинно-тракторна станцинуудые хубилгаха тухай асуудалые республика доторнай зүбшэн хэлсэлгэ боложо байна

☆

Агрономуудай үүргэ дээшэлхэнь

1958 ондо үндэр баян ургаса абаха тэмсэл партиин ЦК-гэй февральска Пленумэй түүхэтэ тогтоолһоо хойшо бүри ехэ хүсэтэй болобо гээшэ. Мүнөө үедэ энэ шухала тогтоолые шудалжа байха зуураа, хабарайнгаа тарилгада бэлэдхэхэ хүдэлмэриие эрид хурдадхажа байнабди. Шанар муутай үрэһэн андалдагдажа дүүрээ. Наг шэбхэ зөөгдэжэ, бусад үтэгжүүлгэ суглуулагдажа байнхай.

Колхозно байгуулалтые хүгжөөхэ, МТС-үүдые хубилгаха тухай КПСС-эй ЦК-гэй тогтоолой аша туһань айхабтар ехэ. Нэн түрүүн механизаторнууд үндэр баян ургаса абахын түлөө үнэн сэдьхэлһээ оролдодог болохо. МТС колхоз хоёр муу ургасын гараһанай шалтагаание бэе бэедээ хаялсаад байдагаа болихо, колхозуудай агрономой үүргэ эрид дээшэлхэ байна. Урдань муугаар газар хахалһан трактористнуудта МТС-эй талаһаа бага зэргэ зэмэ үгтөөд лэ үнгэрдэг, тэрэнэй ажалай түлөөһэн хубилдаггүй байгаа бшуу.

Мүнөө механизаторнуудай, тарян ажал дээрэ хүдэлэгшэдэй үндэр баян ургаса абахадань нэмэлтэ түлбэри үгэжэ байха хэрэгтэй гэжэ һананам. МТС-ые хубилгаха хэрэг эгээл саг дээрээ табигдана. Бидэ агрономууд ехэл баярлажа байнабди.

Д. Дамбаев, Мухаршэбэрэй аймагай «Үнэн» колхозой агроном.

Ажалнай улам урагшатай болохол

Байкало-Кударын аймагай колхозууд, Кабанскын МТС-эй механизаторнууд «Колхозно байгуулалтые улам саашадань хүгжөөхэ, машинно-тракторна станцинуудые хубилгаха тухай» КПСС-эй ЦК-гэй февральска Пленумэй тогтоолтой тодорхойгоор танилсажа байна.

—Түрэл партиимнай хараалһан хэмжээ-ябуулга хаДаа эгээл саг дарыдаа табигдаа,—гэжэ Ленинэй нэрэмжэтэ колхозой түрүүлэгшэ нүхэр Сычев хөөрэнэ.—Мүнөө манай колхоз эмхидхэлэйнгээшье, экономикынгоошье талаар бэхижээ. Тиимэһээ ажахыгаа гүйсэд хангаха техникэ худалдан абажа шадахабди. Колхозой гэшүүд нүхэр Хрущевой элидхэлэй тезистэй танилсахадаа, «Колхоздомнай 8 трактор, тэрэ тоодо «ДТ-54». маркын 5, «Беларусь» 3 трактор хэрэгтэй» гэжэ мэдүүлээ. Тэрэшэлэн техникын хүсэн нэгэ эзэнэй гарта байхадаа бүтээсэ ехэтэйгээр ашаглагдаха, ажал хэрэгнай һайнааршье бүтэхэ байна,—гэжэ колхозой гэшүүд мэдүүлнэ.

И. Валентинова.

☆ ☆ ☆

ҮНДЭР БАЯН УРГАСЫН ТҮЛӨӨ БҮГЭДӨӨРӨӨ ТЭМСЭДЭГ БОЛОХОБДИ

Һаяхан манай Тельманэй нэрэмжэтэ колхоз хүршэ Ленинэй нэрэмжэтэ артельтэй нэгэдэжэ, Заиграйнгаа аймаг соо томохон «Гигант» колхоз байгуулба. Энэ колхознай гол түлэб таряа таридаг, адуу мал үсхэбэрилдэг байна.

Мүнөө үедэ манай колхознигууд түрэл партиингаа Центральна Комитедэй февральска Пленумэй тогтоолтой танилсажа, өөһэдынгөө мэдэлдэ трактор, машинатай болохо байһандаа угаа ехэ баяртай. Юуб гэхэдэ, энээнһээ түрүүн трактор, комбайн болон бусад машинануудай МТС-эй гарта байхада, үндэр баян ургасын түлөө ёһотойгоор тэмсэхэнь бэрхэ байгаа бшуу.

Тиимэһээ машинно-тракторна станцинууд урдань колхозно байгуулалтые бэхижүүлхэ, хүгжөөхэ хэрэгтэ айхабтар шухала үүргэ дүүргэһэн байбал, һүүлэй үедэ колхозуудай хүсэ ехэтэй болохо бүри, тэрэнэй хүдэлмэри олон ушарта тойбо татадаг болоо гээшэ һэн. Энэ ушарые партиин ЦК-гэй саг соонь ойлгожо, хэмжээ абажа байһаниень гүнзэгы сэдьхэлһээн һайшаанабди.

Би үни удаан олон жэлэй туршада тарян ажал дээрэ хүдэлжэ байнаб. Тиимэһээ саг үргэлжэ МТС-эй хүдэлмэритэй дайралдадаг, тэрээнтэй жэл бүри «таталсадаг» байгааб. Олон ушарта колхозой таряан ажалай бригадын хараалһан хүдэлмэриие хэхэ гэхэдэ, МТС-эйхид манда тиимэ даалгабаригүй гээд лэ хэжэ үгэдэггүй һэн. Үгышье һаа манда хэрэггүй хүдэлмэриие тэдэнэр өөһэдөө мэдээд лэ хэжэрхидэг байгаа.

Жэшээнь, үглөөдэр тарилга хэхэ гэжэ байгаад, МТС-эй тракторна бригадынхид түсэбтэйл һэмди гээд лэ борнойлолго хэжэ байдаг. Теэд энэнь хэндэшье хэрэггүй, үлүү хүдэлмэри ха юм даа. Ургаса хуряалгын үедэ МТС-эйхид амяарлан хуряалга хэхэдээ жаткаар сабшаһанайнгаа һүүлдэ, тэрэнээ валдань хэбтүүлжэ, хатаха сүлөөень үгэнгүйгөөр комбайнаар суглуулжа эхилдэг. Энэ ушарта «болиит» гэхын аргагүй байдаг. Яахадааб гэхэдэ, комбайнууднай ондоо хүнэй гарта һэн туладаа, үнгэрүүтэй һаа бэшэ колхоздо комбайнаа эльгээжэ болохо байгаа бшуу.

Мүн намартаа зябь хахалалга дээрэ горьтойхон зүрилдөөн гарадаг. Тракторна бригадынхид түсэбөө намнаад лэ, газарай хүрэжэ байхада энэ хүдэлмэриие хэжэ байдаг.

Мүнөө үедэ колхознай машина, трактортай болоходоо өөрынгөө дураар, үндэр ургаса абахада хэрэгтэйл хүдэлмэри хэдэг болохо зэргэтэй. Нуга сабшалангаа һайжаруулха, шугы бургааһаяа сэбэрлэхэ аргатай болохобди. Мүн үни холын хахалагдахаяа болишоһон ойн соорхойнуудые элдүүрилхэбди. Тиихэдэ үбһэ тон бага үгэдэг сабшалангай зарим газарые элдүүрилжэ, элдэб ургамалнуудые тариха шухала болоод байна. Энээн тушаа манай бригада дүй дүршэлтэй болонхой.

Гектарһаа арайхан гэжэ 4—5 центнер ургаса үгэжэ байһан сабшалангые хахалаад, тэрэ жэлдэнь зелёнко тарихада 30—40 центнер эрхим шанартай тэжээл үгэдэг. Хойто жэлдэнь тэрэ газар дээрэ шэниисэ тарихада 20 центнер хүрэтэр ороо һо үгэдэг ха юм. Тиимэ 10—15 га газарые элдүүрилхэ гэхэдэ МТС-эйхид голожо, урагшаа ябажа үгэдэггүй һэн. Арай гэжэ гүйхын тэдыгээр хэлгүүлдэг байгаабди.

Колхознай томо, хүсэтэй болонхой. Илангаяа һүүлэй жэлнүүдтэ олзо доходнай хэдэ дахин ургажа, миллион холо гараа. Эдэ жэлнүүдтэ барилга ехээр хэгдэнэ. Арба гаран автомашинатайбди, тэрээндээ гараж баринхайбди, тэндэ токарна болон бусад станогууд бии. Ушар иимэһээ колхознай гүрэнһөө трактор, машинануудые абаад, бүтээсэ ехэтэйгээр ашаглажа шадаха. Манай колхозһоо урган гараһан трактористнууд, механигууд олон. Тэдэмнай мандаа ерэжэ, эзэн ёһоор оролдожо, үндэр баян ургаса абаха хэрэгтэмнай сэгнэшэгүй ехэ хүсэн нэмэхэнь гээшэ.

Саашадаа механизаторнуудай колхоздо ороод байхада, тракторна таряан ажалай бригадынхидые урмашуулхын түлөө нэмэлтэ түлбэри таряагаар үгэхэ хэрэгтэй гэжэ һананаб.

Колхознай трактор, машинануудые зүбөөр ашаглажа шадаха. Автомашинануудай байха гараж барригдажа, токарна болон бусад станогууд абтанхай. Мүнөө колхознай үрэһэ хүрэнгээ тарилгын шанарта хүргөөд, хомут тоногоо хүсэдөөр бэлдээд байна. Колхоздомнай хоёр мянган гектар сабшалангай, 800 гектар таряалангай газар уһалагдадаг. Энэ жэлдэ уһалууриая бүри эмхитэйгээр ябуулжа, ороохото культурануудай гектар бүриһөө адагынь 12 центнер ургаса абаха гэһэн уялгаая дүүргэхэл байхабди. Энээндэмнай КПСС-эй ЦК-гэй февральска Пленумэй тогтоол ехэхэн туһа нэмэри боложо үгэхэнь лабтай.

Тиин партиингаа анхарал оролдолгодо харюу болгон, колхоз дотороо бии байгаа дутагдалнуудые усадхаха хэрэгтэй. Манай колхоздо сабшалан дээрээ орой болотор, аяар июниин 20 болотор малаа бэлшээдэг. Иимэ сабшаланһаа ямар ургаса абтахаб даа.

1958 ондо баян ургаса туйлахын түлөө нэгэшье үдэр гээнгүй, түргэнөөр трактор, машинануудаа МТС-һээнь абажа, тарилгада бэлэдхэлэй хүдэлмэриие урагша татаха хэрэгтэй болоод байна. Мүнөө ургасын түлөө ганса нэгэн хүн бэшэ, харин бүгэдөөрөө тэмсэхэ аргатай болообди.

С. Киселев, Социалистическэ Ажалай Герой, «Гигант» колхозой гэшүүн.

Үнэн зүрхэнһөө һайшаана

Һаяхан Заиграйн аймагай Хүрьбын МТС-эй механизаторнуудай, хүдөө ажахын мэргэжэлтэдэй суглаан боложо, тэндэ сугларагшад «Колхозно байгуулалтые улам саашадань хүгжөөхэ, МТС-үүдые хубилгаха тухай» партиин ЦК-гэй февральска Пленумэй тогтоол, СССР-эй Верховно Соведэй сесси дээрэ нүхэр Хрущевой хэлэхэ элидхэлэй тезисүүдые зүбшэн хэлсэбэ. Мүн суглаанда МТС-эй харьяата колхозуудай түрүүлэгшэнэр хабаадалсаа.

МТС-эймнай механизаторнууд хүдөө ажахые, илангаяа колхозуудые улам хүсэтэйгөөр хүгжөөхэ гэһэн партиин ЦК-гэй Пленумэй тогтоолые бүримүһэн һайшаан дэмжэнэ. Тракторна бригадын бригадир нүхэр Л. Спиридонов суглаанда үгэ хэлэхэ зуураа, иигэжэ мэдүүлээ:

— Колхозуудай ажал хүдэлмэри оньһожо оруулхадань, газар таряалангаа хүсэ ехэтэ машина, техникын хүсөөр элдүүрилдэг болоходонь, мүн тэдэнэй баяжан хүгжэхэ хэрэгтэ МТС-үүд ехэхэн үүргэ дүүргээ. Мүнөө колхозууд баян, нилээд хүгжэнги боложо, хэрэгтэй трактор, машина, техникэ худалдан абажа, ашаг үрэ ехэтэйгээр хэрэглэхэ аргатай болоо. Тиигээдшье газар таряалан эдлэхэ, элдүүрилхэ талаар МТС колхоз хоёрой хоорондо арсалдаата асуудалнууд али олон гарадаг һэн. Зарим ушарта тэдэнэр өөһэд өөһэдынгөө ашаг олзо харадаг байгаа.

Мүн үгэ хэлэһэн үнинэй тракторист нүхэр А. Пахомов:—Партимнай хаһа саг соонь зохихо, тон ехэ удхашанартай хэмжээ-ябуулгануудые хараалаа. Би өөрөө энээниие үнэн зүрхэнһөө һайшаагаад, колхоздо ошожо, бүхы мэргэжэл шадабаряа элсүүлэн ажаллахаар бэлэнби,—гэжэ мэдүүлбэ.

Манай МТС-эй зонодо 8 колхоз ородог. Тэдэнэй дунда мүнөөшье жэлдэ хэрэгтэй бүхы машина, техникэ худалдан абаад, 2—3 жэлэй туршада гүрэнтээ сүм тоосохо аргатай колхозууд бии. Жэшээлхэдэ, үнгэрэгшэ жэлдэ колхозойнгоо ажахыһаа 1—1,4 миллион түхэригэй олзо доход оруулһан «Улаан - Эрхирик», XX партсъездын нэрэмжэтэ колхозуудай түрүүлэгшэнэр нүхэд Санжимитыпов, Овчинников гэгшэд суглаан дээрэ үгэ хэлэхэ зуураа, «мүнөө жэлдэ трактор, бусад машина, техникэ худалдан абахабди» гэжэ мэдүүлээ.

Гадна, колхозуудта трактор, машина саг зуура заһабарилха мастерскойнуудые бариха, мүнөө байһан МТС-эй буусада машина, трактор заһабарилгын станци һайнаар түхеэрхэ, механизаторнуудай ажалай түлөөһэ гуримшуулха тухай асуудалнууд ойрын сагта шиидхэгдэхэ ёһотой гэжэ үгэ хэлэгшэд тэмдэглэһэн байна.

М. Ф. Филиппов, Хүрьбын МТС-эй директор.

Хэжэнгын аймагай Карл Марксын нэрэмжэтэ колхозой клубые даагша нүхэр Б. Буянтуев малшадай дунда саг үргэлжэ ойлгууламжын хүдэлмэри ябуулна. СССР-эй Верховно Соведэй һунгалтын хүндэлэлдэ ажалаа бүри бүтээсэтэйгээр ябуулхыень, малаа тобир тарганаар харууһалхыень уряална. Энэ колхозой һаалишадай фермэ дээрэ һайнаар түхсэрэгдэһэн культбаза бии.

Хүдэлмэринингөө һүүлээр тэндээ малшад сугларжа, радио шагнана, ном, газетэ, журналнуудые уншадаг, даам, шатар наададаг, лекци, элидхэлнүүдые шагнадаг.

Һүүлэй үдэрнүүдтэ нүхэр Буянтуев КПСС-эй ЦК-гэй февральска Пленумэй шиидхэбэриие колхознигуудта ойлгуулжа байнхай.

ЗУРАГ ДЭЭРЭ: Б. Буянтуев «Улаа Харал» гэжэ гүүртын культбазын улаан булан соо һаалишадтай хөөрэлдэжэ байна.

Л. Константиновай фото.

Республикымнай промышленностиин хүгжэлтэ

СССР-эй Верховно Соведтэ болоhон үнгэрэгшэ hунгалтаhаа мүнөө хүрэтэр совет арадай ажабайдалынь хараа байса хубилаа.

Манай республикын ажалшадшье Коммунистическэ партиин сэсэн мэргэн хүтэлбэреэр урагшаа дабшажа, арадайнгаа ажахые хүгжөөлгөөр ехэ амжалта туйлаhан байна. Үнгэрhэн дүрбэн жэлэй турша соо манай республикын промышленность, хүдөө ажахы нилээд түргөөр хүгжөө.

Республикын промышленностиин 4 жэлэй хүгжэлтэ эндэ харуулагдаба.

Урдань гээгдэнги байhан манай республикын түхэл шарай совет засагай жэлнүүдтэ үндэhөөрөө хубилаа. Ажалша малша бурят яhатан колхоз, совхозуудта нэгэдэн түбхинөөд хүдөө ажахыгаа хурдан түргэнөөр хүгжөөжэ байна.

Бурят-Монголоймнай предприятинуудта паровоз, вагонууд заhабарилагдадаг, цемент, сонхын шэл, арадай ажахыда хэрэглэгдэхэ бусадшье түхеэрэлгэ, хэрэгсэлнүүд бүтээн гаргагдадаг болоо.

Республикымнай промышленна предприятинууд продукци жэл ерэхэ бүри ехээр гаргадаг боложо байна. **1953 онойхидо орходоо 1957 ондо 37 процентээр** ехэ продукци гаргагдаа. Энэ үе соо **хүдэлмэришэдэй салин 13 процентээр, ажалай бүтээсэ 36 процентээр** дээшэлбэ. Һүүлшын дүрбэн жэлэй турша соо олохон предприяти баригдажа ашаглалгада үгтөө. Галуута Нуурта 1956 оной эхеэр баригдажа дүүрэhэн 7/8-дахи номерой шахта мүнөө үеын шэнэ техникээр хангагданхай. Шахтын хүдэлмэришэд Галуута Нуурай бусад шахтануудай нүүрhэшэдтэл адли шахтёр Николай Мамайн үүсхэлые ехээр hайшаан дэмжээд, даалгабариhаа гадуур үдэр ерэхэ бүри ехэ нүүрhэ малтан гаргана.

Эдэ жэлнүүдтэ Тимлюйдэ цементын завод, Улан-Удэ городто hүнэй завод баригдаа. Улан-Удын ТЭЦ, «Механлит» завод шэнэлэн хубилгагдаба.

Республикымнай леспромхозуудта модо бэлэдхэлэй шэнэ пунктнууд олоор байгуулагдаа. Модошод жэл ерэхэ бүри шэнэ шэнэ машина, тракторнуудые олоор абана. Энээнэй ашаар модошод үдэр ерэхэ тудам бүтээсэ ехэтэйгээр ажалладаг болонхой. Бурят-Монголой модошод үнгэрэгшэ 1957 ондо Эхэ орондоо түсэбhөө гадуур 260 мянган кубометр модо үгэжэ, парти, правительствоhаа үндэр хайра шагналда хүртэбэ. 67 модошод орден, медаляар шагнагдаа. Хандагатайн леспромхозой электрохюрөөшэн И. А. Костромин, Шулуутайн леспромхозой машинист нүхэр Чабан Социалистическэ Ажалай Геройн нэрэзэргэтэй болоо.

Энэ үе соо сонхын шэл нэгэ хахад дахин ехээр гаргагдаhан байна. Хэрбээ 1953 ондо 4228 мянган дүрбэлжэн метр шэл гаргагдадаг байгаа hаа 1957 ондо 6090 мянган дүрбэлжэн метр шэл гаргагдаа. 1953 онойхидо орходоо 1957 ондо **электроэнерги нэгэ хахад дахинhаа** ехээр гаргагдаба.

Промышленна предприятинуудые, гэр байрануудые барилгада 1953 онойхидо орходоо 1957 ондо 3 дахин ехэ мүнгэ зөөри hомологдоо. Промышленна предприятинуудай, гэр байрын жэл ерэхэ бүри олоор бүтээгдэдэг болоhые хараадаа абажа, барилгын хэрэгсэл бүтээн гаргагшад улам эршэтэйгээр ажаллана. Барилгын хэрэгсэлнүүдые бүтээн гаргагшадай hайнаар ажаллаhанай ашаар 1953 онойхидо орходоо 1957 ондо хирпиисэ хоёр дахин олоор, извёстко хэдэн дахин ехээр гаргагдадаг болоо.

Арадай ажахын түргөөр хүгжэхэтэй хамта түмэр замаар жэл ерэхэ бүри ашаа ехээр шэрэгдэнэ. Зүүн Сибириин Түмэр Замай Улан-Удын отделени 1957 ондо ашаа тээхэ түсэбөө 102 процент дүүргээ. Бурят-Монголой автомобильна трест ашаа шэрэхэ 1957 онойнгоо түсэбые 111 процент дүүргэбэ.

Арад зондо хэрэгтэй эд бараан республикымнай промышленна предприятинуудта улам ехээр гаргагдадаг боложо байна. 1953 онойхитой сасуулбал 1957 ондо **ноохон бүд 26 мянган метрээр, оймhон 26 мянган, трикотаж гадар хубсаhан 72 мянган хэhэгээр, арhан гутал 12 мянган, hэеы гутал 72 мянган паар** олоор гаргагдаа.

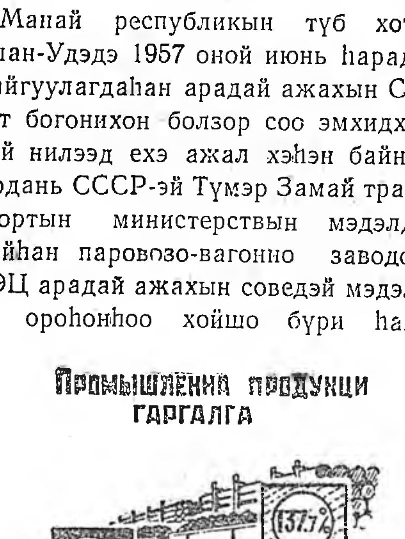
Амта шэмэтэй эдеэ хоол буйлуулдаг предприятинууд hүүлэй жэлнүүдтэ мүн лэ муу бэшээр ажаллана. Хэрбээ 1953 ондо 1300 тонно тоhон гаргагдадаг байгаа hаа 1957 ондо 2206 тонно, кондитерска зүйлнүүд 2701 тоннын орондо 3048 тонно гаргагдадаг болоо.

Юумэ угаадаг машина, ялагар никель гүйлгэжэ хэгдэhэн, пружинатай орон, гоёон шэмэглэгдэhэн hайхан амhарта, шанар hайнтайгаар хэгдэhэн диван, комод гэхэ мэтэ гэрэй хэрэгсэлнүүд Улан-Удын промышленна предприятинуудта hаяшагай хэгдэдэг болобо.

Промышленность хүтэлбэрилгые үндэhөөрнь шэнэдхэн хубилгажа, нютагуудта совнархозуудые (Арадай ажахын Соведүүдые) байгуулха гэhэн парти, правительствын шиидхэбэриие манай республикын ажалшад бүхы советскэ арадтал hайшаан дэмжэhэн юм.

Манай республикын түб хото Улан-Удэдэ 1957 оной июнь hарада байгуулагдаhан арадай ажахын Совет богонихон болзор соо эмхидхэлэй нилээд ехэ ажал хэhэн байна. Урдань СССР-эй Түмэр Замай транспортын министерствын мэдэлдэ байhан паровозо-вагонно заводой ТЭЦ арадай ажахын соведэй мэдэлдэ ороhонhоо хойшо бүри hайнаар, хүсэ ехэтэйгээр ажалладаг болоо. Паровозо-вагонно заводто хэрэглэгдээд минн хаягдадаг халуун уhаар городой гэр байрануудые дулаасуулдаг болохо тухай шиидхэбэри баталан абтаа. Энэ шиидхэбэриин бэелүүлэгдээд байхада жэл соо 25 мянган тонно түлишэ, 1,5 миллион түхэригэй мүнгэ зөөри алмагдаха болоно.

Промышленна продукци гаргалга

Ажалай бүтээсэ

Хүдэлмэришэдэй салин

Арадай ажахын Соведэй байгуулагдахын урда тээ Тимлюйдэхи цементын заводой түхеэрэлгэнүүд Новосибирск, Москва городуудта, тэрэшэлэн Алас Дурна руу абаашагдажа заhабарилагдадаг байгаа. Заводой түхеэрэлгэнүүд hаянай байра дээрээ заhабарилагдадаг болобо. Энээнэй ашаар харгыда үлүү ехэ мүнгэ зөөри гаргашалагдахаяа болёо. Зэдын комбинадай дэргэдэхи шулуу малтадаг газар комбинадай мэдэлдэ үгтөө. «Забайкаллес» комбинадай предприятинуудта элдэб хайрсаг хэгдэдэг болонхой.

Тимлюйдэхи цементын заводой, Зэдын комбинадай, алта малтадаг предприятинуудай ажалые hайжаруулхын тула арадай ажахын Совет эмхидхэлэй бага бэшэ ажал хэhэн байна.

Шэнэ гуримаар хүтэлбэрилэгдэдэг болоhоной ашаар республикымнай промышленна предприятинууд улам hайнаар, бүтээсэ ехэтэйгээр ажалладаг болоо. Предприятинуудай инженернүүд, техникүүд жиирэй хүдэлмэришэд эдэбхи үүсхэлтэйгээр ажалладаг боложо, 1956 онойхидо орходоо 1957 ондо мянга гаран дурадхал олоор оруулаа. Республикымнай промышленна предприятинуудай ажалшад Донбассай шахтёр Николай Мамайн үүсхэлые hайшаан дэмжээд, социалистическэ мүрысөөе бүри хүсэтэйгөөр дэлгэрүүлнэ.

Республикын промышленностиие саашадань түргөөр хүгжөөхэ асуудалда арадай ажахын Совет ехэ анхарал табина. 1959 — 1965 ондо республикын промышленностиие хүгжөөхэ түсэб эндэ зүбшэн хэлсэгдээ. Энэ түсэбэй ёhоор, манай Бурят-Монголой ашагта малтамалнууд долоодохи табан жэлдэ бүри hайнаар хэрэглэгдэдэг болохо юм. Алта, туулга, түмэр, силлиманит гэхэ мэтэ шухаг металлнуудые ашаглахын тула хэдэ хэдэн шэнэ предприяти баригдахань.

Энэ жэлэй эхеэр манай республикада геологиин управлени байгуулагдаа. Энээнэй ашаар манай эндэхи ашагта малтамалнууд бүри түргөөр бэдэрэгдэхэ болоно. Түгнын талада (Мухаршэбэр), Холбоолжондо (Галуута Нуур) ехэ нүүрhэн олдоо.

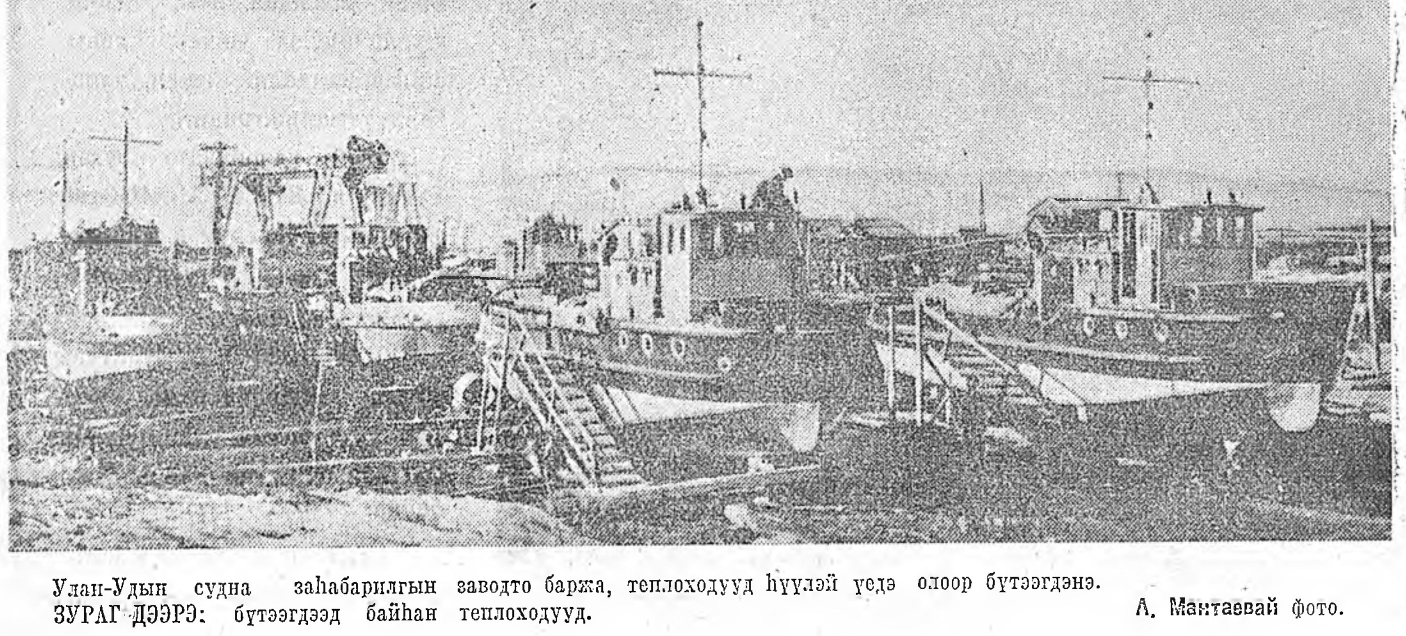
Арадай Ажахын Соведэй мэдэлдэ ородог промышленна предприятинууд 1958 онойхидо орходоо 1965 ондо 3 дахин ехэ продукци гаргадаг болохо юм. Энэ үе соо модон 1,3 дахин, цемент 2,2 дахин, сонхын шэл 2 дахин, ханын материалнууд 7 дахин, извёстко 3 дахин, ноohон бүд 2,3 дахин ехээр гаргагдадаг болохо. Гэр байра 1957 онойхидо орходоо 1965 ондо 4 дахин олоор баригдадаг болохо байна.

Һүүлэй үедэ республикадамнай промышленна томо томо предприятинууд олоор баригдажа байна. Кабанскын аймагта үнгэрэгшэ жэлдэ целлюлозно-вискозно комбинат баригдажа эхилээ. Энэ комбинадые барилгада хэдэн миллиард түхэригэй мүнгэ зөөри гаргашалагдаха байна. Таловкада түмэр бетон зүйлнүүдые гаргаха завод, Прибайкальска аймагта барилгын материалнуудые үйлэдбэрилэн гаргаха Татауровска комбинат. Тимлюйдэ асбест-шиферэй завод, Выдрино станци дээрэ модо буулгаха, ашаалха ехэ комбинат баригдажа байна. Силикатна блогуудые гаргаха завод Улан-Удэдэ, ээрэлгын-трикотажна фабрика Кяхтада баригдажа үргэлжэлhөөр. Мүн бусадшье промышленна предприятинууд республикадамнай баригдахаар хараалагдана.

1959—1965 ондо арадай ажахые хүгжөөхэ түсэбэй ёhоор, Бурят-Монголдомнай инструментальна, механическа, шудхалгын заводууд баригдахаар, химическэ промышленность хүгжөөгдэхөөр хараалагдана. Улан-Удын судна заhабарилгын заводто өөрөө ябадаг суднанууд гаргагдажа эхилхэнь.

Дээрэ дурсагдаhан предприятинуудай ойрын жэлнүүдтэ баригдаад, хүдэлжэ эхилхэдэнь, промышленна продукци бүри ехээр гаргагдадаг болохо юм.

Шэнэ шэнэ промышленна предприятинуудые түргөөр барихын, продукци түсэбhөө гадуур шадаал hаа ехээр гаргаха зорилгоор завод, фабрикануудай, барилгануудай хүдэлмэришэд улам эдэбхитэйгээр ажаллажа байна.

Улан-Удын судна заhабарилгын заводто баржа, теплоходууд hүүлэй үедэ олоор бүтээгдэнэ.
ЗУРАГ ДЭЭРЭ: бүтээгдэжэ байhан теплоходууд.

А. Мантаевай фото.

СССР-эй ВЕРХОВНО СОВЕДЭЙ hУНГАЛТЫН УРДА ТЭЭ

Баяртай уулзалганууд

Яруунын аймагай «Победа» колхозой клуб соо тус колхозой гэшүүд, Эгэтын МТС-эй механизаторнууд, «Коммунизм», Сталинай нэрэмжэтэ колхозой гэшүүд hаяхан олооро сугларжа, Национальностьнуудай Соведтэ hунгаха 415-дахи Яруунын hунгуулиин округhоо СССР-эй Верховно Соведэй депутадта кандидадаар дэбжүүлэгдэhэн Бальжима Базаровна Санжиеватай уулзаба. Этигэмжэтэ нюур, тус колхозой агроном нүхэр Б. Зайкин кандидадай намтар, ажал хүдэлмэритэй hунгагшадые танилсуулха зуураа, hунгалтын үдэр мартын 16-да Бурят-Монгол арадай эрхим басаган, аймагайнгаа түрүү хонишон Б. Б. Санжиевада дуугаа үгэхыень уряалба.

Удаань «Коммунизм» колхозой парторганизациин секретарь нүхэр Ц. Галсанов манай колхозой гэшүүд Верховно Соведэй депутадта кандидат Б. Б. Санжиевада hунгалтын үдэр нэгэн хүн шэнги дуугаа үгэхэ байна гэжэ мэдүүлбэ. Суглаан дээрэ Ульдиргын дунда hургуулиин директор Номтоев, «Победа» колхозой гэшүүн Эрдынеев Сталинай нэрэмжэтэ колхозой гэшүүн Д. Цыренжапова гэгшэд үгэ хэлээ.

СССР-эй Верховно Соведэй депутадта кандидат Б. Б. Санжиева харюугай үгэ хэлэхэ зуураа, hунгагшадта халуун баяры хүргэжэ, этигэл найдабарииетнай дүүргэхын тула бүхы шадалаараа оролдохоб гэжэ мэдүүлбэ.

Д-Н. Чимитов.

**
*

КАНДИДАДТАЙ УУЛЗАБА

КПСС-эй Улан-Удын городской комитедэй политическэ гэгээрэлэй Байшан соо Советскэ районой hунгагшад олооро ерэжэ, СССР-эй Верховно Соведэй депутадта кандидат А. И. Хабаеватай уулзаба. КПСС-эй Советскэ райкомой секретарь Т. Ф. Назимова болохсёо байгаа hунгалта тухай элидхэл хээ. Элидхэлэй hүүлээр этигэмжэтэ нюур Базаржапова А. И. Хабаевагай ажабайдал, ажал-ябуулга тухай дэлгэрэнгыгээр хөөрэжэ үгөө. А. И. Хабаева залуушуулые хүмүүжүүлхэ нангин уялгаяа арбан долоон жэлэй турша соо эсэшэ сусашагүйгөөр бэелүүлжэ байна. Бурят-Монголой гүрэнэй багшанарай институдай студентнэр, А. И. Хабаевагай hурагшад байhан Павлова, Безбородова гэгшэд мартын 16-да ехэ баяртайгаар дуугаа үгэхэбди гэжэ хэлэбэ. Мүн hунгагшад Куприянова, Савельев, Меркулова, Арбанов, Бурдуковская гэгшэд А. И. Хабаевагай түлөө бүгэдөөрэн дуугаа үгэе гэжэ hунгагшадые уряалаа. Удаань СССР-эй Верховно Соведэй депутадта кандидат А. И. Хабаева үгэ хэлэбэ. Һүүлдэнь хүдөө ажахын техникумэй студентнэр уранhайханай концерт харуулаа.

С. Очиров.

ЗУРАГ ДЭЭРЭ: СССР-эй Верховно Соведэй Национальностьнуудай тэ hунгаха 410-дахи Улан-Удын паровозо-бүтээлгын округhоо де кандидат Александр Иванович Покрышкин Кяхта город ошоод, hург хидтай уулзажа байна.

Г. Калмыковай фо

Арадай үнэн сэхэ басаган

Торийн аймагай Карл-Марксын нэрэмжэтэ колхозой Армаг тосхондохи 2-дохи комплексно бригадын клуб гоёор шэмэглэгдэнхэй.

Артелиингээ ажалда ябажа алдаршаhан үбгэд, хүгшэд эдир наhанайнгаа элшэ хүсые Эхэ оронойнгоо hалбаран бадархын түлөө зорюулжа байhан хүбүүд, басагад бүлэг бүлэгөөрөө клуб тээшээ энеэдэ зугаа гаргаhаар ошонод.

Игэhээр байтар «Ерэбэл, ерэбэл» гэhэн абяан дуулдаба. Армаг голой зүүн захаар зурыhан заhагдамал замаар сайбар үнгэтэй хүнгэн машина табилуулжа ерээд, клубай газаа байшахадань гушаад наhатай, набтаршаг бэетэй эхэнэр гаража ерээд, угтажа байhан хүнүүдэй гарые барижа, илдамаар мэндэшэлбэ. Хүн зон клубтаа оробо...

Уданшьегүй Алцагай сомоной түрүүлэгшэ нүхэр О. Буянтуев СССР-эй Верховно Соведэй Национальностьнуудай Соведтэ hунгаха hунгуулиин Зэдын 419-дэхи округhоо депутадта кандидадаар дэмжүүлэгдэhэн Любовь Александровна Увароватай уулзалгын суглаае нээжэ, этигэмжэтэ нюурта үгэ үгэбэ.

Любовь Александровна Уварова 1950 онhоо Борьёогой хониной совхозой главна зоотехнигээр хүдэлнэ. Энэ үе соо совхозой мал ажал нилээд хүгжэжэ, хониной тоо толгой хоёр дахин олошоржо, ноохо хайшалалга 5 дахин дээшэлээ. Хониной үүлтэр hайжаруулха талаар нүхэр Уваровагай горьтойхон хүдэлмэри ябуулhанай ашаар нарин, нарибтар ноохон бүхы хайшалагдаhан ноохонойнь 90 процент болоо.

Хэрбээ 1950—1951 ондо хонин бүриhөө дунда зэргээр 1,1—1,3 килограмм ноохон хайшалагдадаг байгаа hаа, үнгэрhэн жэлдэ—3,76 килограмм хайшалагдаа.

Совхоздо эбэртэ бодо малай тоо до жэл урзанданайхиhаа 40 проц олошоржо, ашаг шэмэнь дээшэлээ, бүриhөө 1739 литр hүн hаагдаа.

Мүн мяха, илангаяа гахайн мяха га, гүрэндэ тушаалга ехэ болоо.

Эдэ бүхы амжалта туйлаха хэрэгтэ шаа hанаатай, хүдөө ажахын эрхи гэжэлтэ Любовь Александровна У гай үүргэ нилээд ехэ. орлдосотой бэрхэ нүхэр олониитын хүдэлмэридэшье эдэб гээр хабаадалсадаг, хүн зоной дунда хэл болон лекци уншадаг.

Нютагай Соведэй hунгалтын үедэ бовь Александровна Зэдын аймагай шадай депутадуудай Соведэй депу hунгагдаhан юм.

Үгэ хэлэhэн хүнүүд шэп зоригто лаараа шалгарhан, Эхэ оронойнгоо сэхэ, эрхим басаган, коммунистну партийнабэшэ хүнүүдэй бата нэгэ кандидат нүхэр Уваровагай түлөө hаналаар дуугаа үгэхэбди гэжэ мэд

Арад зондоо аша ехэтэй ажалаар даршаhан солото хүбүүд басагадаа түрынгөө дээдэ засагта депутат hунгая,—гэжэ Ешн-Пима Цыренов ба.

Удаань нэрьеэмэ альга ташалгаар даhан Любовь Александровна Ув өөрынгөө намтар, ажал хүдэлмэри дэлгэрэнгыгээр хөөрэжэ үгөөд, С Верховно Соведэй депутадта канди дэбжүүлhэнэйнь түлөө суглаhан h шадта үнэн зүрхэнэй баясхалан хү «Энэ ехэ хүндэтэ этигэл найдабари дүүргэхын түлөө бүхы хүсэ шадала дуулхаб»,—гэжэ Л. А. Уварова мэд

М. Цагак

Нэгэ hаналтай байhанаа мэдүүлбэ

Мухаршэбэрэй аймагай Культурын байшан соо тэндэхи hунгагшад СССР-эй Верховно Соведэй депутадта кандидат Владимир Георгиевич Большаковтой баяр баясхалангай оршон байдалда уулзаба.

Этигэмжэтэ нюур, КПСС-эй айкомой инструктор Именохоев нүхэр В. Г. Большаковой ажал ябуулга, намтар тухай тэндэ тодорхойгоор хэлэжэ үгөө. Һүүлдэнь hунгагшад Максимов, Ефимов, Кондратюков, Конев гэгшэд үгэ хэлэжэ, арадай үнэн сэхэ хүбүүд М. А. Ясновой, А. У. Хахаловай, В. Г. Большаковой hунгалтын үд мартын 16-да гаа үгэхөөр байhан тухайгаа дуулбэ.

Уулзалгын хэлдэ СССР-эй ховно Соведэй тадта кандидат Большаков үгэ лээ.

Ш. Шолохо

Хүтэлбэрилхы хүдэлмэрилэгшэдэй hуралса

Колхозуудай түрүүлэгшэнэрэй, МТС-үүдэй хүдэлмэрилэгшэдэй, партийна организацинуудай секретарьнарай, үйлэдбэриин хүтэлбэрилэгшэдэй саг үргэлжын семинар партиин айкомой дэргэдэ эмхидхэгдэнхэй. Тэрэшэлэн дүрбэдэхи жэлээ хүдэлжэ байhан экономическа семинарта партиин айкомой, аймгүйсэдкомой хүдэлмэрилэгшэд хабаададаг.

Түрүү колхоздо семинар үнгэрдэг, хүдөө ажахын асуудалаар теори шудалхатаяа хамта колхозой ажахытай, мал ажал, таряан ажал эрхилхэ түрүү аргатай танилсадаг байна. Үнгэрэгшэ hуралсалай жэлдэ семинарта хабаадагшад үнеэдhээ hү hаалга дээшэлүүлхэ, таряанай ургаса ехэдхэхэ, газараа уhалха, колхозой олзо доход дээшэлүүлхэ асуудалнуудые шэнжэлэн зүбшэhэн байна.

Энэ жэл Тельманэй нэрэмжэтэ колхоздо иимэ хэшээл болоо. Хэшээлдэ хабаадагшад түбхын түрүүн отарануудта ошожо, хонишодой ажал хүдэлмэритэй танилсаба. Тэдэнэр хонидой харууhа, тэжээл тухай хөөрэлдөө. Энэ колхозой хонишодой дүй дүршэлhөө hургаал абамаар юумэн яhала бии. Үнгэрэгшэ жэлдэ эдэнэр хонидойнгоо тоое олошоруулан, түлнүүдыень хороолтогүйгөөр үсхөө, ноохо ехээр хайшалаа. 100 эхэ хонин бүриhөө 121 хурьга абаhан, хонин бүхэнhөө 4 шахуу килограмм ноохо хайшалhан байна. Хони үсхэбэрилжэ, 600 мянган түхэригэй олзо оруулаа. Нүхэр Ф. Манзировай отарын хонишод илангаяа hайнаар хүдэлhэн байба. Нёдондо энэ отарынхид 100 эхэ хонин бүриhөө 150 хурьга абажа томо болгоо, хонин бүхэнhөө 4,2 килограмм ноохо хайшалаа. Мүнөө энэ отарын хонид олоороо түрэжэ түлжэжэ байнхай. Семинарта хабаадагшад hү hаалиин фермынь ажалые хараhан байна. Извёсткын сайдамаар hолоомо дэбтээхэ, үнеэдые эдеэлүүлхэ, харууhалха аргануудтай танилсаа. Фермынь мал булта типовой байрада байдаг. Бүхы байрануудтань дүүжэн харгы, кормушка гэхэ зэргын түхеэрэлгэ бии юм. Тэжээл буйлуулдаг цех эмхидхэгдэнхэй. Колхозой зоотехник Шпаков извёсткын сайдамаар hолоомо дэбтээхэ аргын тон hайн байhан тухай дэлгэрэнгыгээр хөөрэбэ. Эндэхи hү hаалиин фермын хүдэлмэришэд сэбэр, зохид гэрнүүдтэй болонхой. Тэндэнь газетэ, журнал, радиоприемник гэхэ мэтэ бии. Үнгэрэгшэ жэлдэ эндэхид үнеэн бүхэнhөө 1382 литр hү hааhан, hү hааха түсэбөө бүхы колхозоороо 103 процент дүүргэhэн юм. Зарим түрүү hаалишад үшөөшье ехэ hү hааhан байна. Жэшээнь, hаалишан П. А. Шурыгина үнеэн бүриhөө 2015 литр, Зайграева—1918 литр hү hаагаа. Нёдондо жэлдэ эндэхид hаалияа горьтойгоор нэмээгээ hэн. Хоёрхон жэлэй урда тээ энэ колхоз үнеэн бүриhөө оройдоо 400 тухай hү hаадаг байhан юм. Харин hамта дээрээ миллион үлүүтэй хэригэй олзо мал ажалhаа ору

Семинарта хабаадагшад хыень харааhанайнгаа hү хони үсхэбэрилхэ саашанхи зо го тухайда колхозой түрүү нүхэр Матвеевэй элидхэл ша Энэ жэлдэ манай колхоз 100 хонин бүриhөө 150 хурьга зорилготой гэжэ нүхэр Ма хэлэбэ. Энэ зорилгоёо дүүргэ тулада ямар хэмжээ абажа б тухайдаа нүхэр Матвеев тодо гоор хөөрөө.

Семинарай удаадахи хэшээ «Красный опытник» колхоздо гэргэгдөө. Эндэ hү hаалиин мын хүдэлмэритэй танилсаба.

Иимэ жэшээнүүд колхозу ажахын hалбаринуудые хүгж хэрэгтэ ехэ туhатай байна. тээнь гээгдэнги ажахытай ба зарим колхозууд hаалияа ехэд хэрэгтэ зарим тэды амжалта лаhан байна. Эдэ колхозууд hаалгаа 2—2,5 дахин дээшэлүү Олохон колхоз малай hай байрануудые олоор барижа эх

Партиин Заиграйн айком се нарай хэшээл hара бүри хэдэг шалтай. Тэрэ бүридөө теори ажахын асуудалнуудаар ле элидхэл эмхидхэдэг байна.

А. Шергина, КПСС айкомой инструк

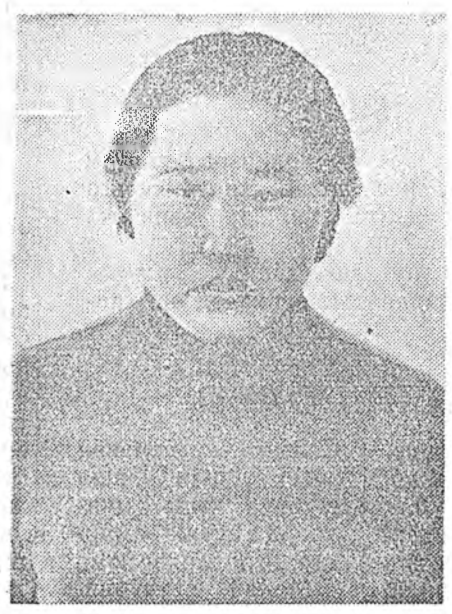
Арбадахи класс дүүргэжэрхёод, артель, совхоздоо ажаллаял!

Нёдондо Улан-Удын 1-дэхи интернат дунда һургуули дүүргэһэн һурагшад Хориин совхоздо хүдэлхэеэ ошоо һэн. Тэдэнэрэй бэшэгүүд доро толилогдобо.

К. Р. Кондратьева

Н. Федоров

В. Базарова

Т. Раднаева

УРМА БАЯРТАЙГААР ХҮДЭЛНЭБДИ

...ргуулияа дүүргээд. Хориин хонисовхоздо ерэхэдээ аһан шадалаараа ...й дүй дүршэл заатагүй шудалха ...о урдаа табяа һэмди.

...со болоходо манай хүбүүд, басаһаалишадааршье, хонишодооршье, ...шадааршье, мал адуулагшадаархүдэлмэрилжэ байна. Хүн бүхэн ...һан ажалдаа оролдосотойгоор ...жо, Америкын Холбоото Штадуу...хүсэхэ гэһэн зорилго бэелүүлгэдэ ...ка оруулалсахые хүсэнэ.

...нэр 100 хонин бүриһөө 140 хурь...аха гэһэн уялгатайбди. Энээнээ хэ...рэнь бэелүүлхын түлөө үнинэй ...ршэлтэй түрүү хонишодһоо заа...бшэолнүүдые абажа, ажалдаа зу...хэрэглэхын тула хам оролсонхой...

...уу малшадай суглаан дээрэ абта...андалгада харюу болгон, эрхим ...ажалтатайгаар ВЛКСМ-эй XIII ...ые угтахын түлөө мүрысөөн эндэм...лгэрэнхэй.

К. Кондратьева, хонишон, залуу малшадай слёдто хабаадагша.

Эндэмнай ажаллахаяа ерыт

Би Мухаршэбэрэй аймагай Суултын дунда һургуули дүүргээд, комсомолой путёвкоор Хориин хониной совхоздо хүдэлмэрилхэеэ ерээ һэм. Би мүнөө совхоздо мал адуулагшаар хүдэлмэрилхэ зуураа, һаалишадай һааһан һү тэмдэглэжэ байдагби.

Мүнөө жэлдэ манай гүүртын һаалишад үнеэн бүриһөө 1600 литр һү һааха гэһэн социалистическэ уялга абаа. Энээнээ дүүргэхын тула малаа һайнаар эдеэлүүлхэ хэрэгтэй болоно.

Фермэдэмнай малай тэжээл элбэг бэшэ. Тиимэһээ бии байһан тэжээлээ зүбөөр гаргашалхые оролдоноб. Гадна, үльтирүүлэгдэжэ, бутаргагдажа, ууралтуулагдаһан тэжээлээр үнеэдээ эдеэлүүлнэбди. Мүнөө үнеэн бүриһөө үдэр бүри дунда зэргээр 6—7 литр һүн һаагдана. Энэмнай үшөөл бага.

Улаан буланда газетэ, журнал уншанабди. Совхозой хүдэлмэришэдэй дунда концерт, наада табидагбди, хөөрэлдөөнүүдые үнгэргэнэбди. Сүлөөтэй сагтаа кино, концерт харанабди. Һара бүхэндэ 700—800 түхэриг салин абанабди.

Хоёр—гурбан жэлдэ эндэ хүдэлөөд, дүй дүршэлтэй боложо, би зооветеринарна институтда орохо һанаатайб. Хүсэлөө бэелүүлжэ шадахаб гэжэ найданаб.

Нүхэд залуушуул, дунда һургуули дүүргэхэеэ байгаа һурагшад, ерыт манайда! Согтой залитайгаар сугтаа ажаллаял.

Николай Федоров, мал адуулагша.

ТУГАЛНУУДЫЕ ХАРУУҺАЛНАБ

Би түрүүн һаалишан байһанаа, мүнөө тугалшан болооб. Намда 25 тугал даалгагданхай.

Тугал бүхэнэй шэгнүүрые сүүдхэдээ 400 грамаар дээшэлүүлхэ уялга абаад, малшадай дунда дэлгэрһэн социалистическэ мүрысөөндэ оролсооб.

Гурбадахи фермын комсомольско эхин организациин секретарьяар хүдэлмэрилнэб. Хүдэлмэридэмнай дутуу дундануud олон.

Жэшээнь, ВЛКСМ-эй 38 гэшүүнэй оройдоол 20-ниинь мал ажалда хүдэлмэрилнэ. Зарим комсомолшууд, залуушуул жаяг заршам муутай, хүдэлмэридөө муугаар хандадаг. Бидэ тэдэнэй дунда ойлгуулгамжын хүдэлмэри муугаар ябуулнабди.

ВЛКСМ-эй Хориин айком совхозой партийна эхин организаци, комсомолой комитет манда туһалһай гэжэ һанагдана.

Тамара Раднаева тугалшан.

Найдагты, хүндэтэ багшанарнай

...э ерэһэнһээ хойшо харюусалгата ...мэри хэнэбди. Зарим хүбүүднай ма...байра барилгада, нүгөөдүүлнай ...ы бэлэдхэлдэ хүдэлмэрилөө.

...э хоёр ерэхэтэйгээ хамта дүршэлтэй ...он Жамбаловагай хүдэлмэрилдэг, ...ой гурбадахи фермын отарада хони...болжо ошоо һэмди. Бидэндэ 683 эхэ ...ой отара даалгагдаа һэн.

...лаан сагта хонидоо һайн шадалтай ...ык, нооһыень сэбэр байлгахын ...хилээд оролдоо һэмди. Хонидоо ...ганда үглөөгүүр эртэ гаргаад, үзүүр ...доо ябуулдаг байгаабди. Энээнэй ...р үбэлэй янгинама хүйтэнэй болоходо ...най тобир тарган, хүсэ һайнтай бай...эн. Гадна, малай байра һайнаар ду...лдаһан байна.

...ай отара мүнөө жэлдэ 100 эхэ хо...бүриһөө 142 хурьга абаха гэжэ ...нхай. Мүнөө хониднай хурьгалжа ...о. Тэдэнээ һайнаар эдеэлүүлжэ, ...июль һарада отордо оруулха хүсэ...бди. Тиимэһээ мүн хусануудаа ...ар харууһалжа, тобир тарганаар ...а шухала.

...ондойнгоо хашаа хорёое саг үргэлжэ ...эжэ байдагбди. Юундэб гэхэдэ, хони...ноһон сэбэр байжа, үнэтэй сэнгээр ...дахa байна бшуу.

...андоо фермынгээ клубта сугларжа, ...кино харанабди. Өөһэдөөшье наада ...а, ажалшадта харуулдагбди.

...һан уялгаяа заатагүй дүүргэхын, ...оо улам хүгжөөхын түлөө тэмсэхэбди.

...нэр эндээ хүдэлжэ, дүй дүршэлтэй ..., зооветеринарна институтда орохо ...а хүсэлтэйбди.

А. Гатапова, Е. Надмитова
совхозой 3-дахи фермын хонишод.

ХҮДЭР ШАМБАЙ ГАРТАН

1956 оной июньдэ Республикын нэгэдэхи интернат-һургуулиин 34 һурагшад болбосоролой аттестат гартаа абаад, эрдэм бэлигээ хүн зоной аша туһада, ажабайдалдаа зорюулхабди гэжэ тангариг үгэеэ үгөө һэн. Һургуулияа дүүргэхын урда тээ эдэ залуу хүбүүд, басагад яаха ёһотойб, ямар харгыгаар ябахаб — институтда ороод туршаха гү, али түрэл колхоздоо үлэхэ гү? гэжэ хододоо хөөрэлдэдэг байгаа. Тиигэһээр байтараа эдэ омогтой хүхюун залуушуул, үйлэдбэри дээрэ ошожо ажаллахаа гэжэ шиидээ. Хаана ошоходоо Эхэ орондоо ехэ туһа хүргэхэ гээшэб? Колхоз, совхоздо гү, али фабрика, заводуудта гү?

Уданшьегүй, һү, мяха, тоһоной хүн бүхэндэ хүртэсын талаар Америкын Холбоото Штадуудые ойрын жэлнүүдтэ хүсэхэ гэһэн Коммунистическэ Партиин уряал Эхэ орон сооmнай зэдэлшэбэ. Энэ уряае тон ехээр һайшаажа, США-е хүсэхэ хэрэгтэ хубитаяа оруулалсахаар шиидэһэн хүбүүд, басагад Хориин хониной совхоздо ошожо ажаллахаар зоригжоод, бусад үетэн нүхэдтөө хандаа бэлэй. Эдэнэй үүсхэлые түрэлхидынь, багшанарынь, республикын бүхы олониитэ һайшаагаад, эрэлхэг зоригтой хүбүүд, басагадаа арюун һайхан замдань үдэшөө һэн.

...Зунай аяма халуун нэгэ үдэр. Үдэ голой үргэн талада һуурижаһан совхоздо дуутай шуутай залуушуул ерэнхэй, тэндэхи зонтой танилсажа байгаа бэлэй.

Эндэ ерэһэн залуушуулые совхозой хүдэлмэришэд хүндэтэйгөөр угтажа, хони үсхэбэрилхэ хэрэгтэмнай танай хүсэн ехэхэн туһа болог лэ,— гэжэ баяртайгаар юрөөгөөд һэн.

Мүнөө үбсүүн дээрээ комсомолой значок яларуулһан 34 хүбүүд басагадай олонхинь һаалишад, хонишод, мал адуулагшад, зариманиинь барилгашад, малай тэжээл зөөгшэд болонхой.

— Хүбүүд, басагаднай һайнаар хүдэлмэрилнэ даа. Эрхимүүднай совхозой дирекциин зүгһөө магтаал, һайшаалда хүртэжэ байдаг — гэжэ комсомольско организациин секретарь Тамара Раднаева хэлээд, саашань үргэлжэлүүлнэ.— Жэшээлхэдэ, Цындема Мухужуева үнеэн бүриһөө 2000 литр һү һааха, Е. Надмитова А. Гатапова хоёр 683 эхэ хониһоо 976 хурьга абаха гэжэ шиидээд, мүрысөөндэ оролсоо. Ганса эдэшье бэшэ, ажалдаа шалгаржа байдаг хүбүүд, басагад манай дунда олон даа.

Комсомолшууднай бултадаа агитаторнуудаар томилогдонхой.

Роман Ламатхановай даажа байһан отарада хүрэжэ, эндэхи хонишодтой хөөрэлдэхэдэмнай:

— 120 эхэ хониһоо 120 хурьга Роман бидэ хоёр абаад, тобир тарганаар түлжүүлжэ байнабди. Хурьгадаймнай хөөрхэнүүд, сэбэрхэнүүд гээшэнь. Тиихэдэ түрэһэн хонидоо хоёрдохёо искусственна аргаар үрэжүүлээбди. Зун тээшэ баһа буржагарханууд үһэтэй, шонтогорхонууд хоншоортой хурьгадаа абахабди, бэшэ һонинууд тухай Романтай хөөрэлдэхэдэтнай болохо, битнай хонидоо эдеэлүүлхэеэ гарахам, хүлисэгты»—гээд Клара Ракшаева газаашаа гарашаба.

Хонишод Р. Ламатханов, К. Ракшаева.

— Зай, Роман, сүлөөтэй сагаа яажа үнгэргэнэ гээшэбта!

— Үдэшэндөө клубтаа ошожо, хатар ёохор нааданабди. Шатар даамшье табидагбди. Ерэһээр 3 дахин концерт бэлдэжэ, харуулаабди. Теэд, һүүлэй үедэ хатар, наада бэлдэхэеэ болишоо шахуубди. Эндэмнай библиотекэ үгы байһаар. Ямар нэгэн һонин ном олоно уншаха гээшэнь тон бэрхэтэй. Энээн тушаа совхозой партийна организациин секретарь нүхэр Дагбаевта, фермын парторганизациин секретарь нүхэр Доржиевташье хэды дахин дуулгагдаашье һаа, хубилалта болоногүй даа,— гэжэ Ламатханов гомдолтойгоор мэдүүлнэ. Тэрэшэлэн дүрбэдэхи фермэдэ залуушуулай дунда культурно-гэгээрэлэй хүдэлмэри муугаар табигданхай. Теэд фермые даагша нүхэр Будажапов, парторганизациин секретарь нүхэр Доржиев энэ асуудалда анхаралаа багаар хандуулна.

Гадна, эдэ фермэнүүдэй магазинуудта, костюм, пальто, торгон бүд, эдеэ хоолой зүйлнүүд тон хомор. Үнгэрхэдөө хилээмэнэй дутаалдадаг ушаршье бии.

ВЛКСМ-эй Хориин айкомойхид совхоздо ходо ошодоггүй, залуушуулай ажалые һонирходоггүй байха юм.

К. Лубсандоржиев.

Уялгаяа дүүргэхэм лабтай

...и нүхэдтэйгөө хамта комсомольско пу...ээр совхоздо ерээ һэм. Ерэһэнһээ ...о һаалишанаар хүдэлмэрилжэ бай... Сэхынь хэлэхэдэ, һаалишанай ажал ...хэн гээшэ. Дүй дүршэл, мэргэжэл хэ...й. Үнеэнэй хүхэ шобторбол лэ һүн ...а бээ гэжэ түрүүшээр һанадаг бэ... Иигэжэ би һаалишанай ажалые бу...аар сэгнэһэн байгааб.

...адахагүй, шадахагүй юумэсэ аха нү...оо, зооветеринарна мэргэжэлтэдһээ хо...һуража, зүбшэл абажа байдагбди. Фер...отара дээрэ дүршэлтэй зоноор хүдэлхэ...а һайн. Жэшээлхэдэ, нэгэ фермэ дээрэ ...үйлын үдэрнүүдтэ бултадаа залуушуул ...аршоо һэмди. Бэе бэеһээ зүбшэл һура...гэхэдээ, булта адлинууд байгаабди. ...ай турахаа һанажа, һүнэй гараса ба...олоо һэн. Тиихэдэнь зарим залуу һаа...адые дүршэлтэй хүнүүдээр һэлгэгты ...о совхозой хүтэлбэрилэгшэдтэ хандаа...ди.

Уданшьегүй бидэнтэй хамта хүдэлхөөр ...рбан дүршэлтэй һаалишад ерээ һэн. Эдэмнай бидэндэ, залуу һаалишадта, ехэхэн туһа хүргэнэ. «Цындэмэ, мүнөөдэр энээхэн улаагшаншни түрэхэнь гээшэ ха» гэхэ мэтээр һайн заабаринуудые үгэдэг.

Би мүнөө 18 үнеэ даажа абанхайб. 1958 ондо үнеэн бүриһөө 2000 литр һү һаажа, 1—1 тугал абаха уялгатайб. Мүнөө 8 үнеэдни түрөөд байна. Тэдэнһээ үдэр бүхэндэ 63—65 литр һү һаанаб. Үнеэнэй дэлэнгые һаахынгаа урда бүлеэн уһаар угаагаад, зөөлэн плотенцээр аршажа, нидхэржэ байдагби. Тиихэдэ һүн ехэшье гарадаг, хүхынь шобторходо бэлэн болодог. Гадна үнеэдээ һайнаар эдеэлүүлхэ хэрэгтэй. Бүхы тэжээлыень (һолоомо, зелёнко) хэршэжэ, ууралтуулаад, үнеэдтэ эдюулхэдэ ехэл һайн. Мүн силос элбэгээр эдюулхынгээ хажуугаар бүлеэн уһаар уһалнабди.

Дүй дүршэлтэй һаалишадай, мал ажалай мэргэжэлтэдэй түрүү аргануудые ажал дээрээ оролдосотойгоор хэрэглэжэ, абаһан уялгаяа дүүргэхэл байхаб.

Цындема Мухужуева, һаалишан.

Һаалишан Ц. Мухужуева.

К. Лубсандоржиевай фотонууд.

Бурят хэлэ бэшэгэй асуудалнуудые зүбшэн хэлсэлгэ

Олоороо хэлсэжэ үзэе

Хэлэ бэшэг шэнжэлдэг эрдэмэй кандидат Ц. Б. Цыдендамбаев «Бурят хэлэ бэшэгэй зарим шухала асуудалнууд тухай» гэһэн һонирхолтой статья олон зоной зүбшэлгэдэ тон зүб табяа. Автор хэдэн олон дурадхалнуудые оруулаад байна, тэдэниинь шэнжэлжэ үзэн, саашадаа бэелүүлхэ ёһотойнь хэндэшье эли.

Бурят хэлэнэймнай ургалтада ушарһан зарим дутагдалнууд юун дээрэһээ болоноб гэбэл, зарим бурят интеллигентнэрэй арадаймнай соёл культура ямараар ургажа ябанаб гэжэ һонирходоггүй байдагынь хара буума. Жэшээнь, жэжэ юумэнһээшье абаад ерэел даа. Улан-Удын Сталинай үйлсөөр ябажа ябатартнай нэгэ томо сагаан гэр дайралдаха. Үүдэнэйнь нэгэ тээ «Статистическое управление Бурят-Монгольской АССР» гэжэ байха, нүгөө тээнь «Б-М. АССР-эй статистическэ управлени» гэжэ аргагүй томоор, аржайштар бэшээтэйл даа. Энээниие үлгэһэн зонууд нихэдээ бурядаар бэшэбэбди гэжэ һанаа, зүгөөр бурят юумэн гэхэдэ, эндэнь хомор. «Управление» гээшын һүүлшын «е» хаяхада, бурят болоногүй ха юм. Бурядаар бэшэхэдэ яаха байгааб. Энэшье энэ. Үшөө һонин гаршагууд Улан-Удын зургаануудай үүдэнүүд дээгүүр байгша. «СССР-эй уранһайханай фондын Бурят-Монголой отделени» гэжэ аргагүй томо алтан гаршаг уран зураашадай суглардаг үндэр сагаан байшан дээрэ харахат. «Отделени» гэһэн ород ойлгосодо таараха үгэ бурят хэлэндэмнай үгы гээшэ гү? Ранжуровай үйлсөөр Багшанарай институдай үүдэн дээрэ «Гүрэнэй Бурят-Монголой Доржи Банзаровай нэрэмжэтэ педагогическа институт» гэжэ байха. «Педагогическа» гээшые бурят дээрэ хэлэхэ аргагүй гэхэ болоо һаа, бурят хэлэн дэлхэйдэ үгы юм гэһэнтэй адли бэшэ гү?

Тиихэдэ пединститудай урдахи Доржи Банзаровта табигдаһан хүшөө дээрэхи бэшэг юундэ ганса ород хэлэн дээрэ байха юм! Соведүүдэй талмай дээрэ хүшөө бодхоходоо, аяар хорёод ондо ород, бурят-монгол, хитад, түгэд хэлэн дээрэ гаршагуудые хээ бшуу, тэрэнь аргагүй ехэ удхашанартай.

Эдэ бүгэдые юундэ хэлэнэбши гэхэдэ,— иимэ. Улан-Удэмнай Бурят-Монголой түб хото, манай городто эмхи зургаануудай үүдэнэй гаршагууд ород нэрынгээ хажуугаар баһа бурят гаршагтай байха байгаа. Хоёр жэлэй урда тээ «Бурят-Монгольская правда» газетэдэ нэгэ хүдөөгэй үбгэн бэшэхэдээ, Улан-Удэ ерээд ябахада, юундэ эдэ зургаанууд дээгүүр бурят гаршагууд үгы гээшэб гэжэ ойлгожо ядаһан байгаа һэн. Тиихэншье тон зүб. Энэ хэрэгтэ зариман хайша хэрэг хандадаг. Жэшээ харуулжа ябаха ёһотой аад лэ, абаад үзэхэдэ, уран зохёолшодой холбоон (нүхэр Балдано), багшанарай мэргэжэлээ дээшэлүүлдэг институт (нүхэр Никоров), КПСС-эй горкомой политическэ гэгээрэлэй байшан (нүхэр Астраханцева), политическэ болон эрдэм дэлгэрүүлхэ бүлгэм (нүхэр Шатилов), бурят драмын театр (нүхэр Балбаров) гэхэ мэтын шухалын шухала зургаанууд оройдоошье, бурят гаршаггүйнүүд. Энэ буруу гэжэ һанагдана.

Үндэһэн хэлэеэ, илангаяа литературна хэлэеэ хэрэглэхэ ябадал үргэдхөөгүй һаа, хэрэгнай урагшаа ябажа үгэхэгүй гэжэ нүхэр Цыдендамбаев зүб рүүнь хэлэжэ байна.

Жэшээнь, радиогоор бурят дамжуулганууд үшөөл үсөөдэдэг гээшэ. Гадна, Улан-Удымнай радио заримдаа бурядаар хэлэхээр үгэнүүдые ородоорынь лэ хэлэжэ байдаг. «Шаас» гэхын орондо «час» гэхэһээ эхилээд даа, олонхи бурят дамжуулгануудынь оршуулгын шанартай.

Бурят драмын театрайхид ажалшад олондо аргагүй абтасатай зон. Тэдэнэр литературна хэлэ тарааха ажалда горьтойхон туһа хүргэдэг гээшэ. Тиибэ яабашье, зарим артистнар бурят мэдүүлэлнүүдые үгүүлбэреэрнь, ород аянгатайгаар хэлэдэг. Ород бурят хэлэнүүднай доторхи бүрилдэлгөөрөө тад ондоонууд дээрэһээнь, тиигээд ерэхэдэнь шэхэндэ хашар дуулдадагынь эли. Тиигэжэ ород хэлэнэй аянгатайгаар бурят мэдүүлэлнүүдые хэлэхэ ябадал хадаа ородһоо оршуулаад табиһан зүжэгтэ үшөө шэхэндэ хашараар үзэгдэхэгүй юм, зүгөөр бурят тухай хөөрэһэн бурят зүжэгүүдтэородшолон хэлэхэдэ аягүйл даа.

Улан-Удын ресторан, столово болон сайлалгын газарнууд соогуур ород хэлэндэ муу гү, үгышье һаа, мэдэхэгүй зариманай юушье эдихээе ойлгожо ядажа байхыень харадагбди. Меню таарууламхадаа ородоор бэшэхэһээ гадна, зэргэлүүлээд бурядааршье бэшэхэдэ юун болооб.

Зарим газарта мэдүүлгэ, үнэмшэлгэ, найдалга гэхэ мэтын саарһануудые ородоор бэшэжэ шадахагүй хүнүүд ябадаг байна. Жэшээнь, Агада хэрэгтэй саарһануудаа бурядаараа бэшээд, ойлголсоод лэ ябадаг. Адли ушарнууд хаанашье, Улан-Удэдэшье болодог байха. Канцеляриин саарһануудые хэрэгтэй сагтань бурят хэлэн дээрэ хэрэглэхэ заншал дадхаа дадхааһаар улам дэлгэрүүлхэдэ, ябан ошон эдэ дутагдалнууд усадхагдаха удхатай.

Юрэ ажабайдалдаа түрэлхи хэлэ бэшэгээ улам дааmайгаар хэрэглэдэг болохо зэргэтэйбди.

Ц. Бадмаев, уран зохёолшо.

Багшанарай хүндэтэ уялга

Бурят-монгол хэлэнэй, мүн эхин классуудай багшанар литературна хэлэнэй нормо, нютагай хэлэнэй онсо илгаае хүсэд мэдэжэ абаад, литературна хэлэн нютагай хэлэн хоёрые зэргэсүүлжэ заагаа һаань, һурагшад һайнаар ойлгохо гэжэ һанахаар. Жэшээлхэдэ, хэлэнэй асуудал һонирходог, теоретическэ һайн бэлэдхэлтэй багша Лидия Ринчиновна Раднаева (Оёрой эхин һургуули) зааха элдэб арга метод хэрэглэжэ, һурагшадые бэрхээр һургана. «Нютаг бүриин үхибүүдые литературна хэлэндэ һургаха гээшэ ехэ харюусалгатай, бэрхэтэй хэрэг мүн»—гэжэ Алцагай һургуулиин багша В. Г. Очирова хөөрэнэ. Энэ багша һурагшадаа литературна хэлэндэ һайса һургадаг. Энэ хадаа багшанарһаа гол түлэб дулдыдаха байна. Зарим багшанар литературна хэлээр хэлэжэ шадаха байһан аад, өөрын нютагай диалектын хэлэ хэрэглэдэг. Литературна хэлэндэ һураха ябадалдань нютагай хэлэн ехэхэн һаад хэдэг байха юм. Мүн 5—7-дохи класста заадаг предмедэй багшанарай зүгһөө хоёр хэлэн холижо хэрэглэдэг ушар үзэгдэнэ.

Багшанар номоо заахаһаа бэшэ тээ бурят-монгол литературна хэлые арад зондо ойлгуулха талаар юушье хэнэгүй. Манай аймагайхид цонгоол-сартуул диалект дээрэ хэлэдэг юм, теэд багшанар хэшээлдээ «һ»—гаар хэлүүлжэ һургабашье, һургуулиһаа гадуур хүдэлмэри ябуулдаггүй дээрэһээнь, ехэ аша үрэ гараадүй. Бурят-монгол үгэнүүдэй хэлэгдэхэ дүрим һүүлэй үедэ бии боложо байнхай. Бурят-монгол хэлэн дээрэ наада табиха, радиогоор концерт дамжуулха, ондоо материалнуудые радиогоор уншахые шагнахадаа, литературна хэлэндэ һурахадань жэшээ боложо үгэнэ. Мүн түрэлхи хэлэн дээрэ гарадаг газетэнүүд, «Байгалай толон» журнал бурят-монгол хэлэнэймнай хүгжэлтэдэ нүлөөлнэ.

Бурят-монгол хэлэ заадаг багшанар һурагшадые литературна хэлэндэ һургаха уялгатай. Теэд уран зохёолшод, композиторнууд, артистнар, партийна болон соёл культурын хүдэлмэрилэгшэд түрэлхи бурят хэлэ, литература хүгжөөхэ хэрэгтэ туһалнагүй. Эдэнэр арад зоноо залуу үетэнөө, үхибүүдээ бурят-монгол хэлэндэ дуратай болгохо зэргэтэй. Зарим хүтэлбэрилхы хүдэлмэрилэгшэд, түрэлхид үхибүүдээ түрэлхи хэлэ, бэшэгтэнь һургаха дурагүй байдаг.

Түрэлхи бурят-монгол литературна хэлэеэ хүгжөөхэ хэрэгые хойшонь татадаг ушар үшөөл бии байһаар. Бурят-монгол хэлэнэй асуудалаар 1953 оной январь һарада болооshо научна конференциин гаргаһан тогтоолнууд хангалтагүйгөөр бэелүүлэгдэнэ гэжэ һанамаар.

Бурят һурагшад түрэлхи хэлэеэ найман жэлэй турша соо үзэжэ гарадаг. Программын ёһоор хадаа долоон класс дүүргэһэн һурагшад түрэлхи хэлээрээ һайнаар хэлэжэ шадаха. тон зүбөөр бэшэжэ һураха ёһотой бшуу.

Энэ жэлдэ 5—7-дохи классуудта литературна уншалгаар, мүн 8—9-дэхи класста түрэлхи литератураар үзэхэ материалай хэмжээн бага зэргэ хороогдоо. Энэ ушар словарна хүдэлмэридэ анхаралаа ехээр хандуулхыень багшанарһаа эринэ. Тиимэһээ, бурят-монгол литература тухай түүхын, ураар уншалгын хэшээлнүүдые һайнаар хэрэглэхэ шухала болоно.

Дунда һургуулияа дүүргээд дээдэ һургуулида, үйлэдбэридэ ошохо залуушуулай түрэлхи хэлэ, литератураяа гүнзэгыгөөр, һайнаар мэдэдэг байхынь тула зохихо бүхы хэмжээ абахаар саг тулашоо.

Бурят-монгол хэлэ. литература заалгые һайжаруулха гээшэ гүрэн түрын шухала удхашанартай. Коммунистическэ партиин политикаһаа эшэ үндэһэтэй хэрэг гэжэ ойлгохоор болоо.

С. Табдаев.

Тори.

БУРЯТ ДУУ ЗҮБӨӨР ДУУЛАХА

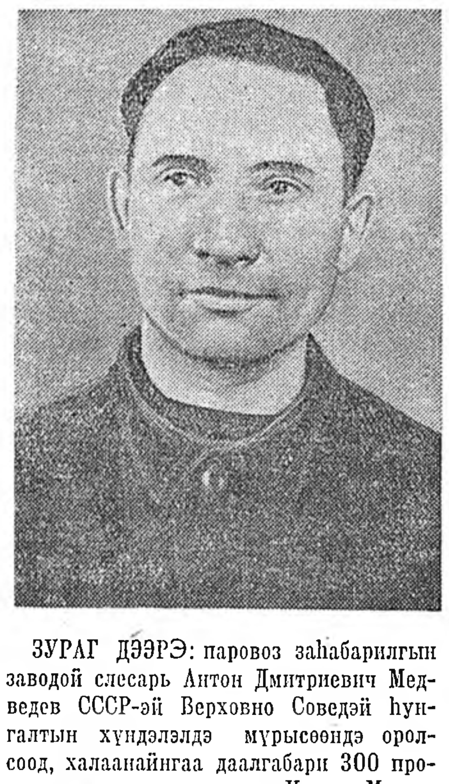
Манай Бурят-Монголой артистнар бурят хэлэнэй зарим абянуудые ород хэлэнэй абянуудтай адлидхажа дуулана. Хэнэйшье мэдэхээр, бурят хэлэнэй абянууд ород хэлэнэй абянуудһаа илгаатай.

Жэшээнь, «г», «н» хашалганууд, мүн дифтонгнууд ород хэлэнэйхиһээ тад ондоо байдаг. Зарим артистнар эдэ абянуудые ород хэлэнэй абянууд шэнгеэр хэлэжэ, бурят дуунуудые дуулана. Тиихэдэнь бурят дуунуудай үгэнүүд удхаяа гээнэ гэжэ һанагдана.

Артистнар, литературна бурят хэлэн дээрэ дуу дуулажа, шүлэг уншажа, зүжэг харуулжа, арад зоной дунда литературна бурят хэлэ нэбтэрүүлхэ хүндэтэ уялгатай гээшэ.

М. Андрианова, багша.

Ярууна.

ЗУРАГ ДЭЭРЭ: паровоз заһабарилгын заводой слесарь Антон Дмитриевич Медведев СССР-эй Верховно Соведэй һунгалтын хүндэлэлдэ мүрысөөндэ оролсоод, халаанайнгаа даалгабари 300 процент хүрэтэр дүүргэнэ. Нүхэр Медведев эрхим ажалайнгаа хажуугаар ниитын хүдэлмэридэ эдэбхитэйгээр хабаададаг юм. Профсоюзуудай 50 жэлэй ойтой дашарамдуулагдан энэ нүхэртэ Ажалай Улаан Тугай орден барюулагдаа.

Е. Ринчиновагай фото.

Кольско хахад арал дээрэ

Санаар РСФСР-эй арадуудай үбэлэй спартакиадын Бүхэроссийскэ мүрысөөн Кольско хахад арал дээрэ үнгэрэгдөө.

Хада уулада санаар ябаха энэ мүрысөөндэ Российска Федерациин областьнууд, автономно республиканuудай городуудай 62 команда хабаадалсажа, түрүү һууриин түлөө тэмсэбэ.

Манай республикын санашад энэ һорёондо хабаадалсахадаа 54-дэхи һуури эзэлээ. Манай санашадай дундаһаа А. Елгин бэлэдхэл һайнтай байһан дээрэһээ бэрхэшээлнүүдые түргөөр дабан, 166 санашадай дундаһаа 55-дахи һууриda гараа. Мүн санашад Алексеев, Бобров, эхэнэрнүүд Тамара Кваш, А. Пежемская, Г. Дорофеева гэгшэд муу бэшэ дүн харуулаа.

Тэрэшэлэн трамплинһаа һүрэлгөөр Киров городто үнгэргэгдэһэн мүрысөөндэ республикымнай санашад хабаадалсахадаа, 50-дахи һуурида гараһан байна. Манай санашан Бобров 34,5 метр трамплинһаа һүрэжэ, 318 бэрхэ санашадай дундаһаа 197-дохи һуури эзэлээ.

А. Игумнов.

Агитаторай блокнодой ээлжээтэ номер

КПСС-эй обкомой пропаганда, агитациин таһагай «Агитаторай блокнодой» ээлжээтэ номер хэблэлһээ гараба. Блокнодой хуудаһануудта «СССР-эй Верховно Соведтэ һунгалтын болоходо коммунистнууд болон партийнабэшэ хүнүүдэй бата нэгэдэлэй шэнэ илалтын түлөө», В. Заикинагай—«Мартын 8— бүхы дэлхэйн ажалша эхэнэрнүүдэй хани барисаанай үдэр мүн» гэһэн статьянууд толилогдоо. Мүн Л. Герасимовагай — «Нютагай үтэгжүүлгэ гүйсэдөөр хэрэглэхэ», С. Черненкын — «Агитколлектив түсэбөө дүүргэхын түлөө тэмсэнэ», Б. Байминай — «Колхозой агитпункт», «Манай колхоз һүүлэй дүрбэн жэл соо юу туйлааб», «Агитатор И. А. Усольцевой хөөрэһэн тухай» статьянууд, тэрэшэлэн 1958 оной март соо хөөрэлдөө хэхэ темэнүүд болон литература, газетэ, журналһаа абтаһан багахан һонинууд толилогдонхой.

Дүрбэн хурьга гаргаба

Сэлэнгын аймагай Сталинай нэрэмжэтэ колхозой гэшүүн Даша Дараевай даадаг отарын нэгэ хонин һаяхан эхир 4 хурьга (хоёр эрэ, хоёр эмэ) гаргаа. Эхир хурьгад һайнаар тэнжэжэ байна.

Отарын хонишод олон хурьга гаргадаг хонидые үсхэхэ гэжэ шиидээд, эхирлэһэн хони, хурьгадаа һайн тэжээлээр хангажа эхилэнхэй.

Жэгүүртэнэй аяншалга

Хабарай элдин һайхан сагай ерэхэдэ дулаан оронһоо олон янзын шубууд һүрэг һүрэгөөрөө хушууран хойто зүг шэглэдэг юм. Тиихэдэ огторгойн үндэрһөө хун шубуудай, галуу, тохорюунай янза бүриин абяан соностожо, шэхэндэ аятай зохидоор дуулдадаг.

Һэрюун орондо уурхайлаад, дальбараануудайнгаа томо боложо, дэгжэхэтэй хамта тэдэ дахяад урагшаа ниидэн ябашадаг. Иигэжэ хэды мянган жэлэй туршада үдэтэ жэгүүртэн иишэ тиишээ аяншалгаяа үргэлжэлүүлнэ.

Хүн зон шубуудай аяншалгаар үнинһөө һонирходог, шэнжэлдэг гээшэ. Шубууе шэнжэлдэг наука жэгүүртэнэй ажамидаралые, тэдэнэй ниидэлгые шэнжэлжэ, баян баримтатай болонхой.

Янза бүриин шубууд өөһэдынгөө замаар аяншалдаг юм. Тэдэнэй зарим нэгэниинь һүрэг һүрэгөөрөө холын замда зоридог. Шубууд 400—600 метр дээгүүр ниидэдэг. Тиихэдэ бударгана гэжэ бишыхан шубуухан зундаа иишэ ерээд үбэлжэхэеэ Африка хүрэтэр ябагаар гүйдэг юм. Шубууд холынгоо аянда үндэр хада хабсагайнуудые гаталха, һалхи шуургые, мүн бусадшье бэрхэшээлнүүдые дабаха баатай болодог. Жэшээлхэдэ, суусгаалжан Австралида үбэлжөөд, уурхайлхаяа тундра ошодог байна. Тиихэдээ энэ шубуун нэгэ тээшээ 10 мянга шахуу километр ниидэхэ баатай болоно.

Зарим жэжэ шубууд замдаа олоороо үхэдэг. Талаантайнуудынь тамаржа ябаһан пароходто олоороо һуудаг юм.

Шубууд уурхайлһан газартаа заатагүй бусаад, хуушанайнгаа уурхайда үндэгэлдэг байна. Африкада, Индидэ, Хитадта үбэлжэдэг уһаша шубууд Хинганай шэлэ дээгүүр, Сэлэнгэ мүрэниие зубшан ниидэдэг. Тиимэһээ хабартаа Сэлэнгэ мүрэнэй эрье зубшан уһаша шубууд хэды мянгаараа һуужа амардаг, хооллодог юм.

Манай республикын газар дайдада байрладаг 300 шахуу түрэлэй шубуудай оройдоол 60-аадынь нютагжанхай, нүгөөдүүлынь ерэжэ, ошожо байдаг.

Шубууд юун дээрэһээ иигэжэ аяншалдаг болоо юм гэхэдэ, олонхи шубууд урдань Европын, Азиин хойто зүгүүдтэ байрладаг байһан юм. Миллион жэлэй саана эдэ нютагуудта дулаан, шубуудта тэжээлшье элбэг байгаа. Байн байтараа Европа, Азида ехээр хүйтэрхэдэнь шубууд, мүн бусад амитад урда, дулаанай оронуудта нүүн ошоһон байгаа. Нүүжэ ошоһон шубууд заатагүй һөөргөө бусажа уурхайлдаг гэжэ ородой эрдэмтэн академик М. А. Мензбир анха түрүүн шэнжэлэн тодорхойлһон байна.

М. Бакутин.

Хэрэглээд, бусаахадатнай болохо

— Энэ яагаа зохид юумэ гээшэб. Нэгэ хэдэн түхэриг түлөөд лэ, дуратай хэрэгсэл абажа, хэрэгээ бүтээхэдэ болоно.

— Би үнинһөө хойшо хубсаһа угаадаг машина абаха һанаатай аад, хүшэхүрэнэгүйб. Харин, мүнөө болоходо машина өөртөө абаһанайшье хэрэггүй байна. Дуратайдаа эндэһээ машина абажа, хубсаһаа угаахаб. Олон үхибүүтэй намда энэ ехэ зохид, һайн байна. Хубсаһаа угаахадаа хэды шэнээн хүсэ шадал гаргажа, хүлһөө гоожуулна гээшэбибди.

Һаяхан нээгдэһэн шэнэ магазин соо хэдэн эхэнэр иигэжэ хөөрэлдэжэ байба. Энэ магазин ажахын, культурна, мүн гэрэй хэрэгсэлнүүдые хүлһөөр барихыень ажалшадта үгэдэг юм. Эндэ орожо ерэһэн хүнүүд элдэб хэрэгсэлнүүдые хаража һонирхоно. Магазинһаа ажалшадай ямар хэрэгсэлнүүдые хүлһөөр абажа болохо, тэрэнэй түлөө хэды шэнээн мүнгэ түлэхэ тухай ханада үлгөөтэй соносхол соо тодорхойгоор хэлэгдэнэ. Эндэ байһан зарим хүнүүд тэрэ соносхол ехэ ханангяар уншана, зарим нэгэниинь магазин соо табяатай хэрэгсэлнүүдые һонирхон шэнжэлнэ. Мүн зарим нэгэниинь наймаалагшада хандажа, али нэгэн һонирхолтой пластинка наадуулхыень гуйна. Магазин соо баянай, гармошкын абяан дуулдана.

«Байгал» гэжэ радиоприёмник, «Иртыш» радиоло, «Тайга» гэжэ граммофон, электропроигрыватель, патефон, элдэб пластинканууд, гитара, баян, гармошко, элдэб маркын фотоаппарат, велосипед, физкультурна хэрэгсэлнүүд, хубсаһа угаадаг машина, электропылесос, самовар, утюг, мясорубка, 12 хүнэй, мүн 6 хүнэй эдеэлхэ, сай ууха сервиз, хутага шүбэгэ, оёдолой машина гэхэ мэтэ шухала хэрэгтэй зүйлнүүд эндэ олон бии. Бишыхан хүүгэдые шэрэхэ тэргэнүүд, электрын хүсөөр эдеэ хоол бэлдэхэ шэнэ хэрэгсэлнүүдшье

Улан-Удын Лениинэй үйлсэдэ (20-дохи гэртэ) хэрэгсэлнүүдые түлөөһэтэйгөөр барюулдаг шэнэ магазин нээгдэбэ

эндэ табяатай.

Магазин соо табяатай эдэ бүгэдые хаража, хүнүүдэй хөөрэлдэхые шагнажашье байхада, нимэ магазинай манай городто нээгдэһэниинь ехэ һайшаалтай гэжэ һанагдана. 900 түхэригэй сэнтэй. хубсаһа угаадаг «Белка» гэжэ машиные айл бүхэн худалдажа абаха аргашьегүй байна. Харин, энэ машиные сүүдхын 17 түхэриг 80 мүнгэ түлөөһэтэйгөөр гэртээ абаашажа, хэды ехэ хубсаһа угаажа болохо байна. Мүн мянга гаранай радиоло, радиоприёмник гэхэ мэтые, тиихэдэ үнэтэйшье бэшэ, харин айл бүхэндэ ходо хэрэглэгдэжэ байдаг мясорубка, үһэ абаха машина, утюг хэрэгтэй сагтаа абахада болоно. Элдэб пластинка, оёдолой машина, пылесос, хубсаһа угааха машина, сервиз гэхэ мэтые хүнүүд ехээр абана.

Магазинда дүтэ ажаһуудаг городой ажалшадһаа гадна, ПВЗ-гэй, шэлэй механизированнэ заводой, город шадархи һуурин тосхонуудай ажалшад тус магазинһаа хэрэгтэй юумэеэ абадаг болоо.

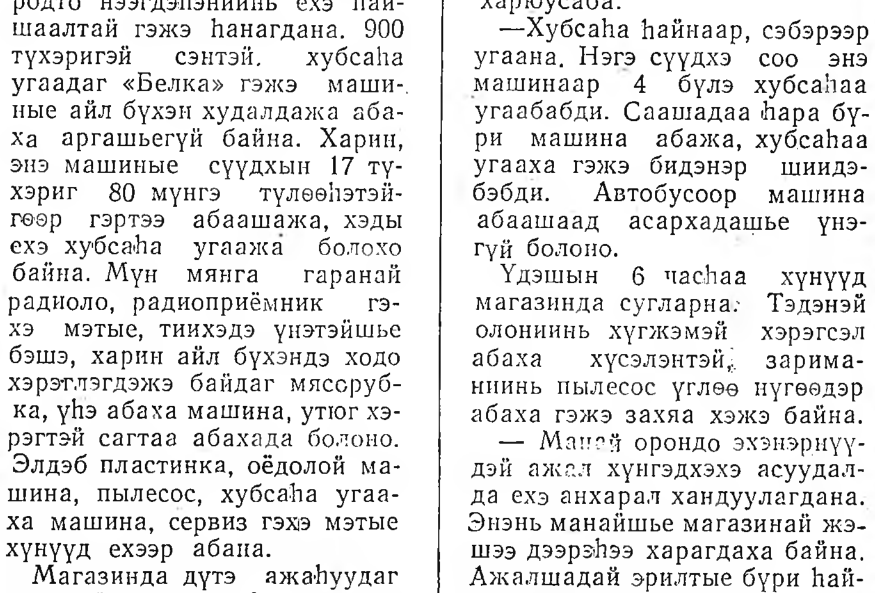
...ПВЗ-гэй хүдэлмэрилэгшэд Крижановская, Рудзинская гэгшэд «Белка» асаржа, магазинда тушаажа байба. «Хэр һайн машина гээшэб» гэжэ тэдэнһээ асуухада, сэдьхэлээ ханангяар энеэбхилжэ, иигэжэ харюусаба:

—Хубсаһа һайнаар, сэбэрээр угаана. Нэгэ сүүдхэ соо энэ машинаар 4 бүлэ хубсаһаа угаабабди. Саашадаа һара бүри машина абажа, хубсаһаа угааха гэжэ бидэнэр шиидэбэбди. Автобусоор машина абаашаад асархадашье үнэгүй болоно.

Үдэшын 6 часһаа хүнүүд магазинда сугларна. Тэдэнэй олониинь хүгжэмэй хэрэгсэл абаха хүсэлэнтэй, зариманиинь пылесос үглөө нүгөөдэр абаха гэжэ захяа хэжэ байна.

— Манай орондо эхэнэрнүүдэй ажал хүнгэдхэхэ асуудалда ехэ анхарал хандуулагдана. Энэнь манайшье магазинай жэшээ дээрэһээ харагдаха байна. Ажалшадай эрилтые бүри һайнаар хангахые бидэнэр оролдохобди,— гэжэ тус магазиниие даагша нүхэр Заболина хөөрэнэ.

С. Аюшеева.

ЗУРАГ ДЭЭРЭ: юумэ бусаахаар үгэдэг магазин соо.

А. Сельверовэй фото.

Уласхоорондын шэнжэлэл

МҮНӨӨ ҮЕЫН ХОЙШОЛУУЛАГДАШАГҮЙ ЗОРИЛГО

Зүүн баруун гүрэнүүдэй правительствын толгойлогшонорой зүблөөе шадаал һаа түргөөр зарлажа, мүнөө үеын шухалын шухала асуудалнуудые зүбшэн хэлсүүлхэ гэжэ Советскэ Союз айхабтар ехэ оролдолго гаргана. Энээндэнь баруун гүрэнүүдэй зарим хүтэлбэрилэгшэд һаад тойбо татана.

Эхин түрүүн гадаадын хэрэгэй министрнүүдэй зүблөө үнгэргэжэ, эгээл дээдэ тушаалтанай уулзаха болзорые, мүн зүблөөндэ хэнэй хабаадалсахые тэрээн дээрэ тодорхойлходо болохо гэжэ Советскэ Союз зүбшөөлөө үгөө. Уласхоорондын шиидхэгдээгүй асуудалнуудые түргөөр гуримшуулха гэжэ Советскэ правительствын үнэн зүрхэнһөө оролдожо байһыень энэ ушар харуулна. Баруун гүрэнүүд гадаадын хэрэгэй министрнүүдэй зүблөөнэй үнгэргэгдөөгүйдэ, эгээл дээдэ тушаалтанай зүблөө зарлахын аргагүй гэжэ хэлэдэг байгаа. Теэд министрнүүдэй зүблөө үнгэргэхэдэ болохо гэжэ Советскэ Союзай мэдүүлээд байхада, баруун гүрэнүүдэй дээдэ тушаалтанай зүблөө үнгэргүүлхэгүйн тулада дурдаха шалтагынь үгы болобо гэжэ Хитадай «Жэньминьжибао» газетэ бэшэнэ. Баруун гүрэнүүдэй дурадхалые мүнөө Советскэ Союзай дэмжээ хада, эгээл дээдэ тушаалтанай зүблөөе зарлангүй байха арга һалаа гэжэ Японой «Асахи» газетэ, мүн буржуазна хэблэлэй олон ондоо шэнжэлэгшэд, тайлбарилагшад бэшэнэ.

Гэхэтэй хамта, баруун гүрэнүүдэй хархисууд, түбхын түрүүндэ США олониитын һанамжые тооногүй, дээдэ тушаалтанай зүблөө үнгэргэхэ дурагүй байһан зандаа.

Хэлсээд байхадаа нэгэ тээшэнь харуулан шиидхэжэ болохо асуудалнуудые эгээл дээдэ тушаалтанай зүблөөн дээрэ хаража үзэхэ шухала гэжэ Советскэ Союз тоолоно. Хэрбээ, тус зүблөөнэй зүбшэхэ зүйлдэ һаяар шиидхэхын аргагүй асуудалнуудай оруулагдабал, энэнь зүблөөе орёо болгожо, тэрээн дээрэ ямаршье үрэ дүн туйлагдахагүй шахуу болохо байна. Гэхэтэй хамта, баруун гүрэнүүд дээдэ тушаалтанай зүблөөе эгээл тиимэ болгохо һанаатай гээшэ ха. Энэнь юун дээрэһээ харагданаб гэхэдэ, Германиие нэгэдүүлхэ тухай, мүн арадай демократиин оронуудтахи байдал тухай асуудалнууд зүблөөн дээрэ хэлсэгдэхэ ёһотой гэжэ тэдэнэр үсэрхэнэ.

Энээндэнь уласхоорондын олониитэ ехээр һанаата болоно. Советскэ Союзай тодорхой дурадхалнууд дары абтажа, эгээл дээдэ тушаалтанай зүблөөе хойшолуулангүй зарлахаар болоо гэһэн эрилтэ тэдэнэр улам хүсэтэйгөөр табина.

ЗҮҮН УРДА АЗИДА ИМПЕРИАЛИСТНУУДАЙ ХЭЖЭ БАЙҺАН ЯБУУЛГА

Мартын 11-дэ Манилада СЕАТО-гэй соведэй ээлжээтэ сесси нээгдэхэнь. Энэ сэрэгэй бүлэглэлэй гэшүүн найман ороной хүтэлбэрилэгшэд зүблөөндэ хабаадаха. Холбоото Штадуудһаа Даллес байха.

Тус бүлэглэлэй генеральна секретарь, Таиландын түлөөлэгшэ Пот Сарасин гэгшэ элидхэл хэхэ. «Коммунистнуудай зүгһөө аюул» улам ехэдэжэ байна, тиимэһээнь дайнда бэлэдхэлээ бүри шангадхаха, энэ бүлэглэлдөө шэнэ гүрэнүүдые оруулха гэжэ элидхэл соо хэлэгдэһэниинь мэдэгдээ. Тусхайлбал, «Националистическэ Хитадые» (чанкайшистнуудые), Урда Корей болон Японие СЕАТО-до оруулха тухай асуудал зүбшэн хэлсэгдэхэнь гэжэ Юнайтед Пресс агентство мэдээсэбэ. Гадна, СЕАТО-гэй гэшүүн оронуудай газар дээрэ Америкын ракетнэ базануудые байлгаха тухай асуудал мүн лэ зүбшэн хэлсэгдэхэ ха.

Тэрэшэлэн СЕАТО Индонезиин дотоодын хэрэгүүдтэ оролсохо һанаатай. Индонезиин хуулита правительствые унагааха зорилгоор Суматра арал дээрэ буһалгаа эмхидхэгшэд сессидэ «ажаглагшадаар» хабаадахаяа Манила оробо гэнэ. Энэ ушар юу харуулнаб гэхэдэ Индонезидэ болоһон буһалгаае гадаадын тагнуулшад үүсхээ, тэрэниие эмхидхэгшэдые баруун империалистнууд дэмжэнэ.

Индонезиин хуулита правительство СЕАТО-до хамжахаһаа таһа арсаад, Индонезиин бэе хай байдалые болюулха зор хэгдэжэ байгаа империалист хорото ябуулгада эсэргүүсэн хээр эрид шиидэнхэй байһа дүүлээ юм.

Индонези тухай асуудал шэн хэлсэхэдээ, баруун гү Индонезидэ буһалгаа эмхи дые дэмжэхэ, тэдээндэ бүри сэрэгэй туһаламжа үзүүлхэ готой гэжэ гадаадын хэблэл сэнэ. Эдэ бүгэдэ эндэхи ба түгшүүрилтэ шанга болгоно. байдал баһа юун дээрэһээ ш наб гэхэдэ, Азиин арадуудай шаажа байгаашье һаань, СШ рельһээ эхилэн Номгон океан атомна, водородно буу зэбсэг туршахаяа байна. Япон С правительствода ното эл энээнээ болюулыт гэжэ гу һаань, США зүбшөөнэгүйбди һэнгэргүйгөөр харюусаа юм.

Ази, Африкын оронуудай болоһон конференциин шии рээр, атомна, водородно буу хорюулхын түлөө эдэ орон хамтын тэмсэлэй үдэр марты үнгэргэгдөө. «Номгон океан Америкын ядерна буу зэбс шуулхагүй!» гэһэн эрилтэ оронууд табяа.

СЕАТО-е Зүүн Урда Азиин дууд оройдоошье дэмжэнэгү мэһээ энэ бүлэглэлдөө бэрилэгшэдынь нэмэжэ шье оронииe оруулжа даагүй гэжэ Франциин «Мон зетэ бэшэнэ. Тиигээдшье С гэй гэшүүн оронуудай арадуу гэй энэ бүлэглэлһөө гарахын улам үргэнөөр, эдэбхитэйгээ сэжэ байнхай.

Тиимэһээ СЕАТО-гэй хүтэ лэгшэдэй ямаршье шиид абаа һаань, ямаршье хорото бүүдые зохёожо байгаа Азиин арадууд бэеэ даанхай лаа алдахагүй, импер нуудай хорото ябуулгые таараа буруутуулха шадалта эдэ бүгэдэ гэршэлнэ.

Д. Боч

ХИЛЫН СААНАҺАА

Луи Сайянай мэдүүлгэ

БУДАПЕШТ, мартын 8. (ТАСС). Профсоюзуудай Бүхэдэлхэйн федерациин генеральна секретарь Луи Сайян мүнөө Венгридэ байна. Тус федерациин гүйсэдкомой ээлжээтэ сесси байгша оной мартын 30-һаа апрелиин 2 болотор Будапештдэ болохо гэжэ Луи Сайян мартын 7-до Венгриин болон гадаадын журналистнуудта мэдүүлээ.

Сессиин зүбшэхэ зүйлдэ иимэ асуудалнууд оруулагдаха:

Эб найрамдалай түлөө арадуудай хүдэлөөнэй хүгжэлтэ ба арадуудай нэгэдэл бэхижүүлхэ талаар профсоюзна организацинуудай зорилго; колониализмда эсэргүүсэн, дэлхэйн арадуудай һаналаа нэгэдэлгые бэхижүүлхын түлөө тэмсэлдэ профсоюзай дүүргэхэ үүргэ; ажалша залуушуулай Бүхэдэлхэйн профсоюзна конференцидэ бэлэдхэхэ тухай мэдээсэл; 1958 оной бюджет; ВФП-гэй эмхидхэлэй асуудалнууд; генеральна соведэй ээлжээтэ сессиие зарлалга.

Алжир басаганай ами наһые абарха!

ПАРИЖ, мартын 8. (ТАСС). Алжирай басаган Джамила Бухиредые абарха тухай гуйлтатай айхабтар олон бэшэг, телеграммманууд Франциин президент Рене Котиин, национальна суглаанай түрүүлэгшэ Ле Трокерой нэрэдэ дэлхэйн бүхы оронуудһаа эдэ үдэрнүүдтэ орожо байна. Тусхайлбал, Югославиин арадай союзна скупщинын түрүүлэгшэ, Индонезиин республикын парламент, Югославиин ажалша арадай социалистическэ союз, Эхэнэрнүүдэй Бүхэхитадай демократическа федераци, мүн элдэб ороной политическэ, ниитын организацинууд бэшэг эльгээгээ.

Франциин коммунистическэ партиһаа парламентда байдаг бүлэгэй делегаци мартын 7-до Франциин президентын ордон соо ошожо, Джамила Бухиредые саазалха гэһэн шиидхэбэриие болюулха тушаа зууршалга хээ. Мүн Франциин залуушуулай хэдэн делегаци Елисейскэ ордон ошожо ерээ.

Джамила Бухиред абарагдахань ха гэжэ «Пари Журналь», «Орор» газетэнүүд тэмдэглэнэ.

«Франциин элдэб янзын хүн зоной түлөөлэгшэдһөө, мүн хилын саанаһаа аргагүй олон бэшэгүүдэй орожо байн гэһээнь, Джамила Бухиредые саазалха болоо һаа, энэнь манай ороной нэрэ хүндые ехээр бууруулха, гадна олониитын һанамжада аюултайгаар зүриһэн ябадал болохо байгаа»,— гэжэ «Юманите» газетэ бэшэнэ.

ЛОНДОН, мартын 8. (ТАСС). Франциин республикын президент Рене Коти 14 хүнһөө бүридэһэн тусхай комиссиие толгойлжо, Джамила Бухиредэй ами наһые үршөөхэ тухай гуйлтые хаража үзэжэ байна гээд Рейтер агентство Парижһаа мэдээсэбэ.

Энэ басагые сүлөөлхэ тухай гуйлтанууд дэлхэйн олон оронһоо, тэрэ тоодо СССР-эй Верховно Соведэй Президиумэй түрүүлэгшэ К. Ворошиловһаа ороо гэжэ мэдээсэл соо хэлэгдэнэ.

Арабуудай Нэгэдэмэл Республикын зэбсэгтэ хүсэнүүдэй верховно командованиин түлөөлэгшын мэдүүлгэ

ДАМАСК, мартын 8. (ТАСС). Арабуудай Нэгэдэмэл Республикын хилэ дээрэ Израилиин сэрэг хорото ябуулга хэжэ эхилбэ гэжэ Арабуудай Нэгэдэмэл Республикын зэбсэгтэ хүсэнүүдэй верховно командованиин түлөөлэгшэ мэдүүлээ. Мартын 7-до Израилиин сэрэгэй хоёр самолёт Сириин агаарай дайда руу нэбтэрэн ороо. Мүн тэрэ үдэртөө Израилиин самолёдууд Газа шадар хэдэ дахин нэбтэрэн ороһон байна. Арабуудай Нэгэдэмэл Республикын агаарай дайда руу нэбтэрэн ороһон самолёт бүхэниие буудажа, бултыень унагааха гэһэн захиралта командовани үгөө.

Америкын самолёдууд бутаран унаба

НЬЮ-ЙОРК, мартын 8. (ТАСС). Окинавада ойрохоно Америкын хоёр самолёт агаарта мүргэлдэжэ, мартын 7-ной үдэшэлэн бутаран унаа. Самолёдуудта һуужа ябаһан 26 хүн булта үхөө гэжэ тухайлагдаа.

Франциин националь суглаанда

ПАРИЖ, мартын 8. (Т 1958 оной сэрэгэй бюджедэй лагдаа һаань, Гайярай пра ство саашадаашье байха, үгы тушаалһаа гараха ёһотой Национальна суглаанда го ниин болоходо, Гайярай пра ство саашадаашье тушаалда гэжэ оройдоол 286 хүн го лаа. Энэнь национальна сугл бүхы депутадуудай хаха үсөөн. Теэд олон хүнэй һана риһан дээрэһээл, правит унангүй тогтоо.

США-да 5—6 миллион ажалгүй болонхой

НЬЮ-ЙОРК, мартын 8. (Т Һүүлэй 16 жэлэй туршада олон хүн — 5 миллион 173 хүн февральда ажалгүй б байба гэжэ «Нью-Йорк Ге Трибюн» газетэ Вашингтонһо дээсэнэ. Тиихэдэ демокра толгойлогшо Л. Джонсон хэл США-да мүнөө 5—6 милли ажалгүй болонхой гэжэ мэдү

Шатараар дэлхэйн чемп болохын түлөө мүрысөөн

Мартын 6-да Москвада д чемпион В. Смыслов, мүн чемпион байһан М. Ботвинник хоёрдохёо наадаа. Ботвинник наар наадаа.

15-дахи ябадалдаа Ботвинн люу һайн байдалтай боложо һан байна. Дэлхэйн чемпион шадалаараа оролдобошье, нүгө гөө добтолгые һулаpуулжа ш гүй.

5 час үргэлжэлһэн тэмсэлэй лээр наадан хойшолуулагдаа бэшье, мартын 7-до Смыслов даяа үргэлжэлүүлэнгүйгөөр дээб гэжэ мэдэрбэ.

Тиигэжэ Ботвинник 2:0 гэһэн тойгоор түрүүлжэ ябана.

**

Шатараар эхэнэрнүүдэй дэлхэйн чемпион болохын түлөө мүрысөөндэ Е. Быкова 8:4 гэһэн тойгоор түрүүлжэ ябана. Тэдэ энээнһээ хойшо 4 дахин на байхада, мүрысөөн дүүрэхэ.

(ТАС

Редакторай орлогшо О. Г. ГОМБ

Адрес редакции: г. Улан-Удэ ул. Ленина, 26. Телефоны редакции: редактора — 46-32, зам. редактора—32-74. отв. секретаря—27-37, отделов: партийной жизни и экономики—47-59, пропаганды и местной информации—35-14, культуры и быта—34-05, писем трудящихся и переводов—24-74, корректорская—32-67, бухгалтерия 37-32. Для междугородных переговоров—16.

Н 00678. Типография Министерства культуры Бурят-Монгольской АССР. Зак. № 85.